

Унизени, малтретирани, изоставени: Бежанци в България

Април 2015



превод от немски:

Неда Генова и Йоана Христова

Май 2015

За PRO ASYL:

Издател:

Förderverein PRO ASYL e.V.

Адрес:

Postfach 160624

60069 Frankfurt am Main

Телефон: 069/2423140

Факс: 069/24231472

Е-mail: proasyl@proasyl.de

Уебсайт: www.proasyl.de

Дарителска сметка:

Bank für Sozialwirtschaft Köln

IBAN DE62 3702 0500 0008 0473 00

BIC BFSWD33XXX

Редакция и графично оформление:



Правата на човека са решението

Адрес:

ул. „Лидице“ 10

1113 София

тел: +359 88 570 7003

email: editors@marginalia.bg

Уебсайт: <http://www.marginalia.bg>

София, май 2015

Съдържание

1. Резюме и политически искания	3
За разказите на бежанците	4
Искания	6
2. Нагледни примери от практиката	8
2.1. Първи случай: Г-н Р., иракски бежанец	8
2.2. Втори случай Г-н А. и г-жа Б., съпрузи от Сирия	12
2.3. Трети случай: Г-жа Х. и г-н С., съпрузи от Сирия	13
2.4. Четвърти случай: Г-н Ц. и чичо му г-н А., сирийски кюрди	15
2.5. Пети случай: Семейство К. от Сирия	19
2.6. Шести случай: Х., съпругеска двойка от Сирия	21
2.7. Седми случай: Г-н С. от Сирия	23
2.8. Осми случай: Семейство Х. от Сирия	25
2.9. Девети случай: Семейство П., сирийски кюрди	27
3. Нарушения на човешките права на бежанци и търсещи убежище в България	29
3.1. Сирийската бежанска криза и ескалацията на насилието спрямо търсещите убежище	30
3.2. Технологизация на границата и “push backs”	32
3.3. Полицейско погранично насилие и задържане: “Като в лош филм”	34
3.4. Расистки нападения и бездомност: “Животът в България е ад”	35
3.4.1. Липса на наказателно преследване на расистки мотивирано насилие	35
3.4.2. Расистки нападения и бежанците	37
3.5. Липса на перспектива и “нулева интеграция”	38
3.5.1. Лагер или бездомност	39
3.5.2. Липса на социално подпомагане	41
3.5.3. Без достъп до пазара на труда	41
3.5.4. Без достъп до образователната система	42
3.5.5. Без достъп до медицинско обслужване	42
4. Системни пропуски	43
4.1. Защита на уязвимите групи	48
4.2. Предпазни мерки/пояснения преди евентуални репатрации	49
4.3. Искане на убежище в България	51
5. Бежанци с получен статут в България	51
5.1. Без необходимост от проверка за системни пропуски	52
5.2. Нарушение на човешките права в единичните случаи	52
5.3. Искане: прием	55
Източници	58
Доклади	58
Статии от пресата	60
Приложение	62
Българска Държавна Агенция по Бежанците: Информация за търсещите убежище и взетите решения 01.01.1993 - 28.02.2015	62

1. Резюме и политически искания

В последните месеци до PRO ASYL достигат драматични разкази на бежанци, достигнали Германия през България. Те разказват за нечовешко и унижително отношение, дори за изтезания. PRO ASYL е документирал нагледно изказванията на бежанците, които в по-голямата си част са пристигнали в Германия през 2014 г. Мнозинството от тях са от Сирия и Ирак.¹

След затваряне на гръцко-турската граница през август 2012 се променя и пътят на бежанските потоци. Динамиката на броя на лицата, поискали убежище в България, е следната:

- 2012: 1.385 лица
- 2013: 7.145 лица
- 2014: 11.080 лица²

Около половината от исканията за убежище са подадени от сирийски бежанци. България, също така, технически обезпечава границата си и опитва да я затвори. Според българските власти, през 2014 общо 38.500 души са опитали да прекосят българо-турската граница. От тях едва 6.000 достигат българската територия.³

Опитите на българското правителство да „запечата“ границата са в унисон и с нарушаващите международното право насилствени отпращания на преследвани хора.⁴ За тези практики свидетелстват докладите на различни и независими една от друга международни организации, работещи в сферата на човешките права, като например Human Rights Watch⁵ и други. През 2014 г. Frontex подкрепи българското погранично наблюдение, като назначи 170 експерти. Бюджетът

¹ PRO ASYL разполага с пълните документи на описаните в тази брошура отделни случаи. Цитатите са от клетвени декларации на засегнатите и декларации на адвокатите им. В интерес на защитата на засегнатите лица, имената им са променени.

² Eurostat: *Молби за убежище и решения на първа инстанция за тях*, 2014: 6:
<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4168041/6742650/KS-QA-15-003-EN-N.pdf>

³ <http://www.unhcr.org/551abb606.html>, 31-ви март 2015.

⁴ Вж. напр. Bordermonitoring Bulgaria 2014: *Gefangen in Europas Morast. Die Situation von Asylsuchenden und Flüchtlingen in Bulgarien* [“В капана на европейското блато: Търсеци убежище и бежанци в България”], Human Rights Watch 2014: *Containment Plan: Bulgaria’s Pushbacks and Detention of Syrian and other Asylum Seekers and Migrants* [“Планът за удържане: Българските Pushbacks и задържането на сирийци и други търсеци убежище и мигранти”], Amnesty International 2014: *The Human Cost of Fortress Europe. Human Rights Violations against Migrants and Refugees at Europe’s Borders* [“Човешката цена на Крепостта Европа: Нарушения на човешките права на мигранти и бежанци по европейските граници”].

⁵ HRW 2014: *New evidence Syrians forced back to Turkey* [“Нови доказателства за сирийци, насилствено отпратени към Турция”]. <http://www.hrw.org/news/2014/09/18/bulgaria-new-evidence-syrians-forced-back-turkey>; Human Rights Watch 2014: *Containment Plan: Bulgaria’s Pushbacks and Detention of Syrian and other Asylum Seekers and Migrants*.

на Frontex за наземната операция Poseidon, която се изпълнява по гръцките и български външни граници, възлезе на общо 2.673.454,90 евро през 2014 г.⁶

Пристигащите в България бежанци се изправят пред общество, което има много малък опит с мигранти. Расизмът е широко разпространен в България и достига до проявата на жестоки физически нападения над бежанци с различен цвят на кожата. Една част от пристигащите в България бежанци от Ирак или Сирия искат да продължат пътуването си към Германия, защото техни роднини живеят тук. Въпреки незадоволителните приемателни структури в България, през 2014 г. повече от 20 европейски държави са подали молби за връщане на общо 6.873 бежанци към страната.⁷ От Германия е трябвало да бъдат върнати към България общо 4.405 търсеци убежище.⁸ Така България се нарежда на второ място след Италия сред страните с най-висок брой репатрирания, които би трябвало да се извършат по Дъблинската конвенция. В действителност обаче са предприети едва 14 връщания от Германия. Много съдилища в Германия предотвратяват връщания към България, позовавайки се на доклада на Върховния комисариат по бежанците към ООН (ВКБООН) от април 2014, според който особено уязвими лица не бива да бъдат връщани.⁹

България често отсъжда дали потърсилите убежище отговарят на изискванията, без да проведе проверка на отделния случай и без изслушване по него: около 70% от търсеците убежище се признават за бежанци или им се дава статут на хуманитарна закрила. Онези обаче, които са били разпознати като бежанци в друга европейска страна, не спадат към регламента на Дъблин. Правният им статут в Германия е изключително уязвим. За разлика от “бежанците по Дъблин” и извън стандартния шестмесечен срок, според немската спогодба за трети страни те могат да бъдат депортирани по всяко време без ограничение. Това, че тези хора често са претърпели нарушения на човешките си права в България, често не бива взето предвид в решения, свързани с правния им статут на пребиваване в Германия.

За разказите на бежанците

В разказите на бежанците, поместени в декларации, направени под клетва, както и в текстовете на техните адвокати, са описани следните нарушения на човешките права:

- Задържане в условия, накърняващи човешкото достойнство.

⁶ <http://frontex.europa.eu/operations/archive-of-operations/3hITVb>

⁷ Novinite, 6. януари 2015

⁸ Кратко запитване към народната представителка Улла Йелпке и др., както и на фракцията DIE LINKE.

Допълнителна информация по статистиката за бежанци до годината 2014. BT-Drucksache 18/3713: 47.

⁹ UNHCR observations on the current asylum system in Bulgaria, April 2014. [“Наблюдения на ВКБООН върху настоящето положение на убежището в България”, април 2014]

- Забрана на ползване на тоалетна в продължение на часове.
- Малтретиране чрез ритници и употреба на полицейска палка.
- Унизително отношение посредством принуждаването на бежанеца да се съблече, завърти многократно около собствената си ос, след което да коленичи на земята като при молитва. Малтретиране на коленичилия чрез удари върху задните части.
- Изнасилване на бежанеца от чиновник, докато е държан от други.
- Отказ на храна като наказателна мярка.
- Затваряне на бежанеца в тоалетна с размер 1 квадратен метър, в която трябвало да прекара 3 дни без храна.
- Множество бежанци разказват, че са били принуждавани да спят на пода без завивки, и че това се е случвало и с деца.
- Отказ на медицинска помощ, дори в спешни случаи. В един от случаите лекар е отказал да сложи инжекция, въпреки че майката е загубила съзнание.
- Употреба на палки за принуждаването на бежанците да се оставят да им се вземат пръстови отпечатьци; стигало се е до удари, при които бежанците са губели съзнание.
- Липса на защита от расистки нападения в местата за настаняване на търсещите убежище: в случай, в който българи расисти насилствено влизат в лагера с прътове и метални тръби и нападат обитателите му.
- Разделяне на новороденото от майката непосредствено след раждане; малтретиране на родилката.
- След получаване на статут в България: бездомност, отказ на социални помощи.

Описаните от бежанците случаи отговарят на откритията и на други организации за правата на човека, които разказват за нарушения на човешките права на бежанци и търсещи убежище в България. Тук искаме да споменем докладите на Amnesty International (2015), UNHCR (2014), Bordermonitoring Bulgaria (2014), Human Rights Watch (2014).

Предмет на особено внимание трябва да бъде расистки мотивираното насилие в България. [Докладът на Amnesty International, публикуван през февруари 2015г.](#), документира изпълненото с насилие отношение към малцинствата и липсващите наказателни мерки за преследването на подобни прояви.¹⁰

¹⁰ Amnesty International 2015: *Missing the Point. Lack of Adequate Investigation of hate crimes in Bulgaria.* [“Пропускайки същественото. Липса на адекватно разследване на престъпления от омраза в България”, публикуван на български език и в Marginalia на адрес: <http://www.marginalia.bg/wp-content/uploads/2015/02/Missing-the-point-final-version-BG-for-web.pdf>]

Искания

Въз основа на разказите на бежанците и документацията, предоставена от международни организации, PRO ASYL поставя следните искания:

Край на несъвместимите с международното право насилствени “избутвания” (“push backs”) на българо-турската граница, премахване на прегражденията по границата

По план огражденията по границата, които в момента са с дължина 33 километра, ще бъдат удължени с още 82 километра¹¹, затваряйки българската граница с Турция. Огромни парични суми и персонал биват инвестирани, за да се оптимизира контролът върху нея. На това трябва да се сложи край! На бежанци, които въпреки всичко са преминали границата, е бил отказан достъпът до територията на страната и са били отпращани обратно в Турция. PRO ASYL изисква от българското правителство да спре “избутванията”, които противоречат на международното право, и да допуска бежанци в страната.

Спазване на човешките права в България

Човешките права, гарантирани от европейското и национално право и особено от Европейската конвенция за правата на човека, трябва да бъдат спазвани. Към тях спадат и защитата от отхвърляне („Non Refoulement Gebot“, чл. 33, пар. 1, Женевска конвенция за бежанците [ЖКБ]), правото на физическа неприкосновеност, защитата от изтезание, забраната на необосновано задържане, грижата за доброто и благоденствието на детето.

Разкриване на обвиненията в изтезания и малтретиране

PRO ASYL изисква от българското правителство да хвърли светлина върху обвиненията в изтезания и малтретиране. Също така Европейската комисия, Комитетът срещу изтезанията на Съвета на Европа и Комисариатът по Нарушенията на човешките права трябва да станат активни. Българското правителство трябва да се погрижи за предприемането на наказателни мерки при нарушение на човешките права на търсещи закрила и бежанци.

Край на връщанията към България

PRO ASYL изисква от Германия и другите страни членки на ЕС да не предприемат връщания към България съгласно или извън Дъблинската конвенция. При онези лица, за които не е взето решение в рамките на процедурата за получаване на убежище в България, PRO ASYL изисква от

¹¹ <http://www.unhcr.org/551abb606.html>

Германия да използва правото си на вземане на собствено решение [*Selbsteintritt*] за тези случаи.

Право на статут на постоянно пребиваващ в Германия в съответствие с международния статут на закрила на признатите в България лица с право на закрила

Дори лица с международно признат статут на закрила са претърпявали нечовешко отношение в България и не разполагат с никаква перспектива за интеграция. Германия трябва да предостави на търсещите убежище, които няма да бъдат върнати в България, сигурен статут на пребиваване. Той е условие за преодоляване на съществуващи травми.

Статутът по §25 от Закона за пребиваването [*AufenthG*] обаче не е достатъчен. На засегнатите с такъв статут биват отказвани основни права, като например правото на събиране на семейство, на което бежанците, а в бъдеще и лицата с хуманитарна закрила, имат право. Те нямат достъп и до интеграционни мерки.

По отношение на бежанци, които в следствие на расистки подбуди са били унизени и малтретирани в България, и които в близко бъдеще е вероятно да нямат възможност да водят достоен човешки живот, е в сила чл. 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека [ЕКЗПЧ]. PRO ASYL настоява за издаването на разрешение за пребиваване по §25 II на Закона за пребиваване на тези лица!

Принципно има нужда от нови наредби, които да позволят преселването в Германия на вече признати в друга страна членка на ЕС бежанци и лица със статут на хуманитарна закрила. Такива правила могат първоначално да бъдат въведени на национално ниво. Осъществяването на поставената за цел единна европейска система за предоставяне на убежище налага признанието на решенията за статут да бъде осигурено чрез европейски разпоредби. Присъждането на международна закрила от една страна членка би трябвало да позволява упражняването на правото на свободно определяне и сменяне на местожителство и месторабота – както е случаят при останалите граждани на Съюза. PRO ASYL приканва Германия да прояви инициатива в тази връзка.

Завеждане на дело за нарушаване на условията на договора за членство от страна на ЕК към България

PRO ASYL изисква от Федералната Република да се застъпи пред Европейската комисия за завеждане на дело срещу България във връзка с нарушенията ѝ по договора. Спазването на човешките права стои в основата на съвместното съжителство в Европейския съюз. Не е допустимо нарушаването на човешки права по толкова явен начин от страна членка на Съюза. PRO ASYL иска от Външно министерство, както и от Вътрешното министерство на Федерална

република Германия, да приложи последователно договореностите, заложи в коалиционния договор. В него пише: *“Легитимността на Европейския съюз в международната му ангажираност по въпросите за правата на човека зависи в значима степен от това дали във вътрешността му тези ценности се спазват последователно, а погазванията им – строго наказват”*. PRO ASYL изисква от българското правителство да предоставя на търсещите убежище достъп до справедлив процес за предоставяне на убежище съгласно европейските правни разпоредби. В рамките на този процес техните молби трябва да бъдат разглеждани посредством подробна проверка на всеки отделен случай. Българското правителство трябва да създаде система за приемане на бежанци, която да уважава човешкото им достойнство и техните човешки права.

2. Нагледни примери от практиката

Следващите представяния на случаи в по-голямата си част изхождат от писмените доклади на адвокатите и от показанията на засегнатите, направени под клетва, до които PRO ASYL има достъп. Имената са променени в интерес на сигурността на лицата.

2.1. Първи случай: Г-н Р., иракски бежанец

Иракският бежанец г-н Р. разказва, че през октомври 2012 избягал от Турция към България. Там са започнали да се отнасят зле към него още при залавянето му в пограничната зона. Г-н Р. разказва, че при задържането му в полицейски участък, а по-късно и в затвора¹² Бусманци, са се отнасяли по нечовешки и унизителен начин към него – отношение, което достигнало до изнасилване от страна на служители. През април 2013 е освободен. През септември 2013 му се предоставя статут пряко волята му и след многократни разпити за установяване на самоличността. След траматичните преживявания, свързани с насилие в България, г-н Р. продължава бягството си към Германия.

Задържане от скривалището

Г-н Р. разказва, че заедно с още четирима сирийски бежанци бил заведен от трафикант в

¹² Тук и по-нататък – навсякъде, където става дума за „затвор“ (в някои случаи и за „арест“, се има предвид или център за задържане на чужденци или, както е официалната номенклатура на български език – „специален дом за временно настаняване на чужденци“ (СДВНЧ), или регистрационно-приемателен център близо до границата. В центровете за задържане чужденците не са на свободен режим, както в общежитията и лагерите към Държавната агенция за бежанците. Редакцията на Marginalia предполага, че, поради липса на достатъчно познания за правната уредба в България, много от бежанците не правят разлика между затвор, арест, център за задържане на чужденци и регистрационно-приемателен център. (бел. ред.)

изоставена къща в България. Вратите и прозорците били барикадирани и трябвало да се покатерят, за да влязат в сградата през дупка на покрива ѝ. Там прекарвали няколко дни, по време на които трафикант им пускал храна през отвора. Един ден чули стъпки по покрива. Множество полицейски служители влезли в къщата. Г-н Р. се скрил в един стенен шкаф. Преди това можел да наблюдава как полицаите биели 16-18 годишните бежанци, за да ги принудят да кажат къде се намира. Служителите го открили в шкафа и насочили пистолет към слепоочието му. След като излязъл, един от полицаите го ритнал с всичка сила по гърба, а той паднал с лице на пода. Друг полицай сложил крака си на гърба му, натиснал силно надолу и му сложил белезници.

Лошо отношение в полицейския участък

Бежанците били заведени в един полицейски участък, където трябвало да се съблекат голи и да се оставят да бъдат прегледани – нещо, което вече било твърде унижително за г-н Р. След това полицаите¹³ го накарали да се върти многократно около оста си, да коленичи като при молитва на пода и отново да става. Всеки път, когато коленичел, го удряли с палката по задните части. Г-н Р. имал два мобилни апарата със SIM-карти, които му били взети. Заедно с другите бежанци г-н Р. бил заведен гол в една килия.

През първите два дни г-н Р. бил разпитван многократно. При тези разпити е бил завързан, удрян, ритан, по него било плюто и му крещели. *“Държаха се с мен като със затворниците в центъра за изтезания Абу Гариб”*, описва той непоносимите си преживявания. Полицаите му показвали множество снимки и искали да разберат от него дали разпознава някого на тях. Вероятно е трябвало да идентифицира трафикант. След като казал, че не разпознава никого, бил бит отново. За да избегне повторно малтретиране, посочил произволна снимка.

Там не получавали нито храна, нито вода. В ролята на преводач бил сириец, който нямал добро отношение към бежанците. Той им обяснил, че ще бъдат заведени в хотел. Получили разрешение да се облекат, ръцете им били закопчани и така били заведени до един мини-ван. Трябвало да положат глава между краката си и да прекарат целия път, който продължил 9 часа, в тази поза. Служителите не им дали вода, нямали право да ползват и тоалетна.

Затворът в Бусманци

Търсещите убежище били заведени в затвора Бусманци. Там били очаквани от дежурния полицейски началник и група чиновници. Всички чиновници били с гумени ръкавици. Отново трябвало да се съблекат и всички части на телата им, включително телесните отвори, били

¹³ На много места в текста, когато се говори за полицаи, вероятно се имат предвид служители в регистрационно-приемателни центрове, центрове за задържане на чужденци или бежански лагери (бел. ред.).

опипани най-подробно. Тази проверка продължила повече от час, въпреки че бежанците носели на себе си само с тениски, леки якета, бельо и панталони.

През цялото време трябвало да стоят голи в неотоплена стая. Служителите ги приканили да позволят снемането на пръстовите им отпечатащи. Когато отказал, служителите ударили г-н Р. От страх от още прояви на насилие, в крайна сметка се съгласил. Нахвърляли всички дрехи по пода и бежанците трябвало да си ги съберат. При всяко навеждане ритали г-н Р. по задните части. Когато издадял звук, отново го удряли. Цялото му тяло било в кръв, протривания и разкъсани рани. Отново и отново казвал, че е бежанец от Ирак, че търси убежище, и че разполага с доказателства – нещо, което не интересувало служителите.

Бил заведен в една килия. Във всяка от тях били настанени по 36 бежанци. Коридорът и килиите били наблюдавани с камери. Само в тоалетните и баните нямало такива. Матраците били изключително мръсни и пропити с урина. Навсякъде имало буболечки и насекоми. Сутрин служителите хвърляли пет торби в клетката (една ябълка, две филии от франзела и един резен салам мортадела). Вратата на килията се затваряла в 22ч и се отключвала отново в 7ч. Нощем нямали право да ходят до тоалетната и всеки получавал по една чаша вода за през нощта. Г-н Р. често се подмокрял нощем. На петия ден бил разпитан: помолил да му се разреши да се върне в Турция. Отговорили му, че могат да го депортират в Ирак, но не и в Турция. Г-н Р. също така разказва как делегацията на една организация, предоставяща помощ, посетила затвора. Той обаче не можел да разговаря с НПО-то, защото бил заобиколен от служители през цялото време. Който говорел с представители на НПО-то, бил изпращан впоследствие в изолатор.

Изнасилване от служител

Г-н Р. също прекарал известно време в изолатора. Скарал се с един от служителите. След като това се случило, бил завлечен в банята. Пет чиновници го удряли, ритали и му съблекли дрехите. Не го удряли по лицето, за да не се виждат директно следите от изтезанието. Двама от тях го държали, други двама го ритали, а петият изнасилвал г-н Р. След това го завели в изолатора. Там нямало светлина, само тънък лъч минавал през една пролука. Служителите винаги водели бежанците при душове, когато ги изтезавали, тъй като там нямало камери. По време на тридневния му престой в изолатора, г-н Р. бил малтретиран всекидневно от двама от служителите.

След като излязъл оттам, казал че е болен. Четири дни по-късно могъл да посети лекар. Вследствие на изнасилването получил масивен вътрешен кръвоизлив в червата. Лекарят отказал да го прегледа. Сложил върху триъгълно парче картон малко мехлем и му го дал. Г-н Р. го изхвърлил, но няколко дни по-късно една от сестрите се смилила над него и му дала малка чашка с мехлем. Служителите я открили и изхвърлили.

По-нататъшни злоупотреби

Нощем служителите влизали в килията и викали. На всеки 15 дни г-н Р. бивал разпитван. Самият преводач бил един от затворниците, който сътрудничел с чиновниците. На ден се падало по-малко от половин порция ядене. Когато станело ясно, че ще има посещения от медии или НПО-та, всички затворници били сплавани с удари, за да не разказват нищо. Ако някой от бежанците нарушавал забраната за тютюнопушене, били наказвани всички.

Роднини на г-н Р. му изпратили документите от ВКБООН. Писмото вече било отваряно. Казал на служителя, че по-скоро ще се самоубие, отколкото да поиска молба за убежище. Чиновникът му отговорил, че това нямало да бъде необходимо, тъй като има бежански статут, признат от ВКБООН. На 13-ти април 2013 бил пуснат от ареста – изтезаван, малтретиран, унижен и недохранен.

Бежански лагер в София

Г-н Р. бил закаран от служителите в един голям бежански лагер в София. Против волята си отново бил идентифициран и регистриран. Отново го попитали дали иска да заведе молба за получаване на убежище, което той отказал. Бил в лошо физическо състояние, но и там лекарката отказала да го прегледа.

В лагера не бил приет за постоянно, затова бил настанен при други бежанци. Многократно опитвал да получи медицинска помощ в болницата, тъй като кръвотечението му не спирало. Най-накрая намерил преводач от сирийски произход, на когото платил и който го завел в болницата. Там бил опериран и трябвало да покрие сам както операцията, така и сметките за прегледите. Също така и тези на преводача, който му поискал 700 евро.

“При цялото ми уважение, човек не може да смята, че в България съществува нещо, наречено “човешки права”. Бяхме третирани като врагове на държавата № 1, като пленници. Сякаш бяхме добитък, покосен от заразна болест. Защо бях задържан, измъчван и малтретиран повече от 6 месеца без обвинение и без присъда? Защо? Бях в ареста до 13-ти април 2013. Ще ми се хората в Германия да се обявят за бежанци и да видят условията там със собствени очи, да ги изпитат на собствен гръб.”¹⁴

През септември 2013 на г-н Р. бил предоставен статут. Документите си получил през януари 2014. След това избягал към Германия.

¹⁴ От клетвеното уверение на г-н Р.

2.2. Втори случай Г-н А. и г-жа Б., съпрузи от Сирия

Сирийските съпрузи г-н А. и г-жа Б. разказват за бягството си от Турция през България с крайна цел Германия през юни 2013 г. Малко преди румънско-българската граница г-н А. и г-жа Б. били задържани. Килията им била пълна с гадини, отходната вода от тоалетната капела от тавана, а достъпът до тоалетна им бил отказван в продължение на часове. Полицейските служители ги принудили да се оставят да регистрират пръстовите им отпечатьци и да подадат молба за получаване на убежище – в противен случай щели да останат и за в бъдеще задържани и да бъдат изпратени обратно към Сирия след 6 месеца. Г-н А. и г-жа Б. получили статут на хуманитарна закрила. Тъй като имат роднини в Германия, съпрузите избягали насам с тяхна помощ през февруари 2014. Съпругът се е намирал в продължение на няколко месеца в клиника поради остра опасност от самоубийство, докато съпругата е обгрижвана редовно от доброволци на регионалния клон на бежанската инициатива, както и от роднините си.

Задържане на границата

Двойката г-жа Б. и г-н А. разказва за бягството си от Сирия през Турция, а оттам – към българо-румънската границата. На българо-румънската граница били хванати и задържани от Гранична полиция. Граничните полицаи насочили оръжията си към съпрузите, обиждали ги и ги блъскали, за да ги сплашат. Под предлог, че трябва да бъдат претърсени за контрабандни стоки, били накарани да се съблекат. Едва след настоятелната намеса на съпруга била извикана жена полицай, за да не се налага съпругата да се съблича пред мъжете полицаи.

Задържане в пограничната зона

Според показанията им били закарани в затвор, където първите два дни не получили храна. За пиене имало само вода от чешмата, в чиято чистота и двамата се съмняват. Килията била малка и ужасно замърсена, имало само едно тясно легло и за двамата, пълно с хлебарки. Тази килия никога не се затваряла и вратата стояла винаги отворена. От горния етаж капела отходната вода от тоалетната върху масата. Едва веднъж дневно получавали храна, която никога не била достатъчна. Често им бил отказван достъп до тоалетна в продължение на часове, когато имали нужда да я посетят. После били изпращани дотам с ритници. Веднъж дневно имали право на достъп за 30 минути до външните площи.

Протест, осъждане и принудително завеждане на молба за убежище

Един ден задържаните предприели бурен протест против нечовешките условия на живот, в които били поставени. За да предотвратят това, пазачите взели от родителите с деца завивките им и бутилките с вода, за да ги принудят да запазят спокойствие – по този начин и протестът бил

прекратен. Г-жа Б. и г-н А. били изправени пред съд, където им било оповестено, че поради незаконно преминаване на границата са осъдени на 6 месеца затвор¹⁵. Можели да бъдат освободени по-рано, ако им бъдат взети пръстови отпечатьци и подадат молба за убежище. В противен случай щели принудително да бъдат върнати в Сирия след 6 месеца. Съдията им казал: *“От хора като вас тук не се нуждаем, изчезвайте колкото е възможно по-бързо. Ние самите едва имаме какво да ядем. Много от хората тук ядат от боклука.”* Платили подкуп и един познат от Сирия успял да им намери квартира на около 30 км от София, така че да бъдат пуснати от затвора след 28 дни. Който не се снабди с удостоверение за настаняване, трябва да престои за пълния период от наказанието в затвора и не получава помощ при намирането на жилище.

Без подкрепа след признаването им като бежанци и последващо отпътуване за Германия

Съпрузите А. и Б. живели в квартирата 6 месеца и не получили държавна подкрепа или каквато и да била финансова помощ. Тъй като имат роднини в Германия, от които получават финансова подкрепа, двойката успяла да оцелее и да отпътува за Германия през февруари 2014.

2.3. Трети случай: Г-жа Х. и г-н С., съпрузи от Сирия

Сирийските съпрузи г-жа Х. и г-н С. влезли в България през октомври 2013. Г-н С. и г-жа Х. разказват за задържането си в затвора Елхово и погазващите човешките права условия и унижения от служителите, на които били подложени. На двамата била отказана храна, за да бъдат принудени да оставят пръстовите си отпечатьци. В лагера Харманли, където по-късно били заведени, спели на голия бетонен под, имало една тоалетна на сто бежанци. Без да бъдат поканени на нито един разпит, г-н С. и г-жа Х. получили статут на международна закрила и трябвало да напуснат лагера. След месеци, прекарани в бездомност, двойката бяга в Германия. В настоящия процес се извършват прегледи за психическо заболяване, както и стационарно лечение в клиника. Междувременно двамата са получили несигурния статут на “търпимост” [“Duldung”], с който ги заплашва експулсиране към България.

Залавяне в пограничната зона и задържане в Елхово

Двойката разказва за бягството си от Сирия към България с помощта на трафикант. Веднъж намиращи се на територията на страната, били оставени сами в гората. Два дни по-късно се появил военен джип. Служителите ги задържали и завели в затвора Елхово. Там трябвало да се съблекат, били им взети ценните вещи, а SIM-картите и картите им с данни били унищожени. Г-н

¹⁵ Тъй като описаната процедура е подобна на затварянето в център за задържане („специален дом за временно настаняване“) на чужденци – СДВНЧ (вж. бел. 12), редакцията на Marginalia предполага, че и в този случай се има предвид затваряне в такъв център, а не в затвор. (бел. ред.)

С. и г-жа Х. били приканени да оставят пръстовете си отпечатьци. Тъй като първоначално отказали, за наказание не получавали нищо за ядене и пиене, с изключение на чаша вода на ден. След като в продължение на три дни не получили ядене, не издържали повече и оставили пръстовете си отпечатьци. В тяхната килия живели много хора и било пълно с буболечки, хлебарки и червеи в стените. В килията нямало отопление и било много студено. Нямало нито матраци, нито легла. На тях дали едно старо военно одеяло, но тъй като не всички имали одеяла, някои от бежанците спели на голия под. Имало само една тоалетна на сто бежанци. Трябвало да застанат на опашка сутринта и понякога се налагало да чакат до 5 часа, докато успеят да ползват тоалетна. Във всяка килия били настанени около 45 бежанци. Не получавали нищо за ядене или пиене, ами трябвало сами да се снабдяват. До затвора идвал един камион, от който можели да си закупят продукти на високи цени. Имали право да отидат до него само след като платят подкуп на служителите. По-късно двойката била преместена в триетажен затвор и разпитана от служители по сигурността, но не за мотивите, свързани с бягството им, ами по въпроса дали сред бежанците се намират терористи или фундаменталисти.

Лагерът в Харманли

Служителите им казали, че ще бъдат заведени в София, но в действителност били откарани в лагера Харманли, бивша казарма с военни палатки. Не за всички имало палатки, така че някои трябвало да спят навън. Нямало нито електричество, нито достатъчно санитарно обзавеждане. Понякога се налагало на г-н С. и г-жа Х. да стоят на опашка в продължение на 3 или 4 часа, за да могат да ползват тоалетната или за да се измият. Палатките имали дупки, били закрепени за пода, вътре влизало вода и било студено. От време на време Червеният кръст идвал и носел храна на бежанците, която обаче никога не достигала. Страдали от свирепия студ и липсата на храна. От служителите в лагера не получавали нищо, затова и протестирали. Напускането или влизането в лагера без предварително разрешение от персонала било забранено и възможно единствено срещу заплащане.

Ръководителят на лагера се държал в него като комендант. Допускал двама души, които твърдели, че са адвокати, и които уж можели да изкарват бежанците оттам срещу 150 евро. От лагера отпътували дневно по два автобуса с по 65 бежанци под надзора на двамата адвокати и ръководителя на лагера. Затова пък пристигали по 5 пълни автобуса. Шофьорът на автобуса оставял бежанците някъде в София. Те не били настанявани никъде, ами трябвало да се справят сами или да живеят на улицата.

Бежанците в лагера Харманли се опитали да информират обществеността. Когато г-жа Х. искала да говори с представител на медия, била съборена на пода от служители на лагера, при което получила разкъсна рана и охлузвания. Нямало каквато и да е медицинска грижа. Когато представител на българското правителство дошъл в лагера и казал, че трябва за останат там 5

години, бежанците се вдигнали на протест и били повалени с тояги. Г-н С. се сдобил с разкъсана рана, която не била превързана. Според един репортаж в медиите били поставени жилищни контейнери, които обаче не били отоплени, били твърде малки и освен това стояли винаги отворени. Българското население протестираше на всеки две седмици пред лагера. Ставало дума обаче не за накърняващите човешкото достойнство условия на бежанците, ами за демонстрации против тях, в които се изисквало напускането им на България. Всекидневно имало расистки мотивирани насилствени нападения. По време на престоя им в Харманли един от бежанците е бил жестоко убит от неизвестни българи, без полицията да започне разследване по случая – според уверенията на бежанците, направени под клетва.

Статут на закрила и бездомност

След около 3 месеца двойката отново била приканена да остави пръстови отпечатьци. Месец и половина по-късно били уведомен, че са получили статут на международна закрила. Персоналът в лагера информирал г-жа Х. и г-н С., че ще получат решението си едва след като предадат ключа от контейнера – нещо, което те първоначално отказали. Под натиска на служителите и на останалите бежанци отстъпили. Предали им решението за признанието на статута им и моментално ги оставили на улицата.

Били оставени на себе си и бездомни. Събрали се с други бежанци, за да се защитават от расистки нападения. Платили на служител на Червения кръст пари, за да им наеме жилище. Той обаче ги измамил, тъй като жилището вече било наето. Бежанците събрали пари, за да си наемат жилище и да могат да получат разрешението си за пребиваване. За да го получат, трябвало да имат постоянен адрес, на който да са регистрирани. Наемодателят ги притискал отново и отново. Трябвало да платят 2.000 евро и дори били заплашени със смърт от него – затова и си тръгнали. Най-накрая били подпомогнати от “Лекари без граници”. Средствата за лечение на бежанците не били достатъчно и те се чувствали не добре обгрижени.

Г-жа Х. и г-н С. платили на трафикант, който ги довел до Германия и взел личните им документи.

2.4. Четвърти случай: Г-н Ц. и чичо му г-н А., сирийски кюрди

Сирийският кюрд г-н Ц. и чичо му г-н А. разказват за бягството си към България. След първоначалното отпращане на г-н Ц. от границата, през декември 2013 успешно я преминават. Веднага след това биват задържани и затворени в подземна тъмница, замърсена с екскременти, в която е трябвало да спят на бетонния под. Г-н Ц. разказва за тежко малтретиране и изтезания от страна на служителите, тъй като отказва да даде пръстови отпечатьци. Три дни подред бил затворен гол в една тоалетна кабина в мазето – без храна и без завивка. Многократно и ежедневно бил измъчван от служителите. Г-н А. също бил бит, ритан и плют, за да даде

отпечатъците си. След повторно задържане в затвора Елхово и преместване в лагера Баня, г-н Ц. и чичо му А. получават статут на закрила, без някога да са били разпитвани за мотивите за бягството си. И двамата трябвало да напуснат лагера след получаването му. Г-н А. разказва, че е бил обект на расистки нападения. В крайна сметка и двамата бягат в Германия, където живеят техни роднини. Център за неврологично-психиатрично обслужване диагностицира и двамата през декември 2014 с предположение за посттравматично стресово разстройство. И двамата ги грози депортация от Германия към България.

Задържане в пограничната зона и арест/малтретиране

Г-н Ц. е сунитски кюрд от Сирия. Разказва за двата си опита да достигне Европа: първия път, в разрез с международното право, български гранични служители го връщат в Турция. При втория опит през декември 2013 успява заедно с чичо си, г-н А., да пристигне в България. Г-н А. разказва, че за бягството си към Европа е трябвало да плати 8.000 евро. Ситуацията при пристигането си в България г-н Ц. оприличава на „лош филм“. Трафиканти превели тях и други бежанци през границата и ги оставили в горски участък, където около 72 часа прекарват без никаква ориентация. Всички мръзнели и търпели глад и жажда. Български полицейски служители се натъкнали на групата хора и ги отвели в един затвор. Той представлявал порутена къща със съвсем ниски тавани. Арестувани били в мухлясала тъмница, от чийто таван се стичали екскременти от спукани канализационни тръби. За кратко време дрехите на г-н А. били изцапани. Нямало възможност да ги изпере или да се изкъпе. На бежанците дали стари военни завивки, които освен че били мухлясали, миришели и на урина. Килията не се отоплявала, в нея липсвали матраци – спяло се направо на пода. От глад и студ децата плачели.

Още на това място бежанците били малтретирани и ритани, за да бъдат принудени да дадат пръстовите си отпечатъци. Взели ги с обикновено мастило. За да послужи като назидателен пример, отношението към г-н Ц., който пръв дал отпечатъци, било особено сурово. През втория ден отпечатъците трябвало да бъдат сканирани и тогава служителите повторно нанесли удари на г-н Ц. Той трябвало да свали дрехите си и така да прекара известно време в единична килия. Килията всъщност била тоалетната в мазето, широка един метър. Затворен там, г-н Ц. изтърпял три дни без храна и завивка. Лежал върху изцапания с урина и екскременти бетонен под. Там трима служители го били и измъчвали по няколко пъти на ден. Докато двама го удряли, третият го нападал с ритници. Единият от служителите притискал с ботуша си към земята главата на г-н Ц., докато тя почервенияла и той почувствал, че ще се пръсне. Накрая той се огънал под нанесеното му насилие и склонил да даде отпечатъци.

Насилие от страна на двама полицаи принудило и г-н А. да даде пръстови отпечатъци. Преводачът бил афганистанец и не говорел арабски език. Двама служители го ритали с военните

си ботуши, пращали го по пода и го плюели. Той не можел да издържи повече и също дал отпечатьци от пръстите си.

Затворът Елхово

След това г-н Ц. и чичо му, г-н А., били преместени в Елхово. При пристигането му принудили г-н Ц. да съблече дрехите си. По време на претърсването той трябвало да се върти около собствената си ос, докато му прилошее. Служителите му се присмивали и го унижавали. Два пъти бил разпитван, при което помолил да бъде върнат в Турция. Служителите отказали и предложили да го върнат обратно в Сирия, на което той се възпротивил.

Според сведения от г-н А., веднъж дневно получавали нещо за ядене, което обаче не било достатъчно. Част от предоставената им храна била развалена. Здравословното състояние на г-н А. било значително влошено, но не получил медицинско обслужване. Отново бил принуден с насилие да даде пръстови отпечатьци. Бил разпитан и принуден да подпише документи, които не разбирал. Когато задавал въпроси го заплашили с доживотна присъда. Той също многократно молел да бъде върнат обратно в Турция.

Тъй като затворът бил препълнен, двамата мъже трябвало да спят в непосредствена близост до тоалетната в продължение на осем дни. Смярдта била ужасяваща, тоалетните – дефектни, а подът, на който затворниците нощували, бил покрит с локви от урина. 150 бежанци си делили един душ и една тоалетна. За да привлекат вниманието към окаяната си ситуация и да протестираат срещу това, двамата мъже започнали гладна стачка заедно с други бежанци.

На третия ден затворили двамата мъже и други дванайсет затворници в килия с размери три на три метра и без стъкла – те били или счупени, или изцяло липсвали. Помещението не се отоплявало и било претъпкано, а на металните легла липсвали матраци. Г-н А. използвал една военна завивка за себе си и племенника си. Престоят им там продължил повече от месец. В затвора се провеждали „пазарни дни“. В два дни от седмицата затворниците, които се спогаждали със служителите, били откарвани до супермаркет, собственост на съпругата на директора на затвора. Когато някой се нуждаел от нещо, трябвало да плаща подкупи на служителите.

Присъждане на статут на закрила без изслушване

След това изпратили г-н Ц. и чичо му А. в бежанския лагер в Баня, където останали два месеца. Сградата била порутена, изобилствала от мухъл и влага. Когато представители на неправителствени организации или медии посещавали лагера, имало и храна и напитки. При такива посещения служителите в лагера се опитвали да създадат впечатлението, че бежанците са

снабдени с хранителни продукти през цялото време, което обаче не отговаряло на истината. Всъщност бежанците сами се грижели за изхранването и покупките си, като трябвало да подкупват служителите, за да им бъде разрешено да напуснат лагера.

След време на двамата мъже било казано, че са получили статут на хуманитарна закрила, което ги учудило, защото нито били попитани за причините да търсят политическо убежище, нито били подали молба за получаване на такова. След издаването на решението им били дадени два дни да напуснат лагера. За всички административни процедури трябвало също да платят подкупи.

Бездомност и расистки мотивирани посегателства

Най-напред ги настанило друго семейство, но тъй като там нямало достатъчно място за всички, двамата мъже трябвало да си тръгнат и да ноцуват на улицата. После се отдала възможност да наемат стая, която била в толкова лошо състояние, че се наложило да бъде ремонтирана в продължение на пет дни. През този период двамата се настанили за кратко при познат. След това трябвало предварително да платят твърде висок депозит, както и наема за два месеца. Не получили никаква подкрепа от българската държава. Стаята си вече почти не напускали, особено при свечеряване, защото се били увеличили расистки мотивираните нападения над бежанци. Една вечер г-н А. бил навън с приятели, когато ги нападнала група българи.

“Когато настъпвал здрач, ищецът (г-н А.) не могъл повече да напусне „жилището“ си. Посегателствата над бежанци, най-вече от арабски произход, се случвали предимно вечер и нощем. Когато една вечер ищецът бил навън със свой приятел, ги нападнала петчленна група българи. Ищецът успял да избяга, приятелят му Г., обаче, не. Българите повалили приятеля на ищеца на земята. Четирима от нападателите затискали краката и ръцете му, докато петият подскачал върху тялото му като на трамплин. Нападателите го оставили на мира, когато приближило превозно средство, чиито фарове ги подплашили. Приятелят бил жестоко малтретиран и е получил множество телесни фрактури. Друг бежанец от Ирак на име Н. пък бил хвърлен от двуметров мост, след като е намушкан. В момента не може да движи краката си нормално и куца.”¹⁶

Бягство към Германия

Г-н А. и племенникът му, г-н Ц. накрая се запознават с човек, който ги взима на 48-часово пътуване за Германия. Г-н А. не е виждал съпругата и децата си от вече седемнадесет месеца. Той е избягал, за да осигури безопасността на семейството си. Г-н А. страда от тежко безсъние и

¹⁶ Из показанията на г-н А. дадени под клетва.

тревожност.

„Животът в България е същински ад. Целият престой там беше белязан от страдания, малтретиране, унижения. Нито институциите, нито населението се отнасяха добре с бежанците.“¹⁷

Според г-н Ц. „няма разлика между сирийския и българския държавен апарат. Както тук, така и там формално и повърхностно се спазват човешките права, за да може същевременно да се стъпче човешкото достойнство“. Той многократно подчерта, че по-скоро би се оставил да го върнат обратно в сирийската гражданска война, отколкото в България.

2.5. Пети случай: Семейство К. от Сирия

Семейство К. от Сирия разказва за бягството към България. Там били арестувани в свиленградския затвор при условия, нарушаващи човешките им права. В лагера Пъстрогор, където по-късно биват настанени, им е отказана медицинска помощ дори в спешни случаи. Когато г-жа К. загубила съзнание в пристъп на слабост, се отзовал лекар едва след час и половина. Той отказал да постави на г-жа К. необходимата инжекция. Поради ужасяващите преживявания в България семейството продължило бягството си към Германия. Към настоящия момент семейството (с три деца, от които двама са пълнолетни синове) е получило убежище в една църква. Г-жа К. страда от тежко посттравматично стресово разстройство.

Семейството произхожда от предградие на Алепо. Майката е била учителка в начално училище, бащата - електроинженер. Най-голямата дъщеря (понастоящем в Турция) и пълнолетният син следвали висше образование, по-малките деца ходели на училище. Година преди да напуснат Сирия, населеното им място е завзето от Свободната Сирийска Армия. Бомба унищожила къщата им, друга бомба пък се взривила в училището, където госпожа К. преподавала. Мястото, на което живеели, било напълно разрушено. Членовете на семейство К. били изплашени до смърт, тъй като ислямски групи преследвали йезидите.

Задържане в пограничната зона и арест в затвора в Свиленград

Семейството избягало в България. Членовете му докладват, че там ги заловила полицията и ги пратила за четири дни в свиленградския затвор. Там имало закрито помещение с големина близо 20 квадратни метра, в което се помещавали около 50 бежанци. Между 20 и 30 други бежанци останали в затвора, но на открито. За всички имало само един душ и една тоалетна. За четири дни само веднъж получили обяд. Някои от приютените разполагали с малко храна от роднини,

¹⁷ Из показанията на г-н А., дадени под клетва.

която делели с останалите. Преводачи отсъствали. Бащата в семейство К. имал у себе си 200 щатски долара, които му били иззети. Без всякакво обяснение за целта им взели пръстови отпечатащи.

Временният бежански лагер в Пъстрогор

След това ги преместили в лагера до Пъстрогор. Той се охранявал от полицията и можел да се напуска само за кратко. В него живеели между 30 и 40 семейства. Имало едно голямо помещение, което с помощта на одеяла и брезенти било скромно разделено на по-малки импровизирани стаи. Хигиенните условия били мизерни. Тук също не присъствали преводачи, а пък бежанците непрекъснато получавали документи на български език, които трябвало да подписват, без да разбират съдържанието им. Относно подаването на молба за политическо убежище обитателите на лагера също не получили информация. Веднъж г-жа К. получила пристъп на слабост и изгубила съзнание. Въпреки това лекарят дошъл едва след час и половина. Той казал, че жената се нуждае от инжекция, която обаче той отказал да ѝ постави, след което подал спринцовката на съпруга ѝ. Лекарят просто си тръгнал. След дълги спорове семейната двойка успяла да издейства такси, което да ги закара в клиника.

„Три преживелици от времето, прекарано в Пъстрогор, сме запомнили особено добре. Първо, получих (госпожа К.) пристъп на слабост, при който загубих съзнание. Близките ми са умолявали полицаите да повикат лекар от спешна медицинска помощ. Въпреки това трябваше да чакаме час и половина, докато най-накрая дойде такъв. След съвсем кратък преглед ми каза, че имам нужда от инжекция срещу прекалено ниското ми кръвно налягане, която обаче той няма да ми постави. Подаде спринцовката на съпруга ми и му каза, че той трябва да го направи. Тогава лекарят си тръгна, без да ми е поставил инжекцията. Мъжът ми беше потресен, та той няма медицинско образование, за да ми постави инжекция. След дълъг спор с пазачите накрая поръчаха такси, което ме откара в болница, където най-накрая ме прегледаха. Една медицинска сестра ми постави необходимата инжекция. Вторият инцидент, който желаем да споменем, се отнася до един младеж от Сирия. По това време той вече отдавна пребиваваше в лагера, беше много отчаян и психически напълно потиснат. Опитал бе да се самоубие, като си пререже гърлото с нож. Кървеше силно. Вместо да получи първа помощ от полицаите, те просто стояха край него и възпрепятстваха намесата на други бежанци, готови да помогнат. Лекар от спешна медицинска помощ получил сигнал, така ни казваха отново и отново. Но помощ не идваше и не идваше. Междувременно останалите бежанци водеха бурни спорове с пазачите. Чак след тяхната бурна намеса пазачите извикаха такси, тъй като все още не

*беше дошъл лекар. Раненият беше закаран в болница. Нямаме сведения дали мъжът е оживял(...)*¹⁸

От други бежанци семейството научило за расистки нападения и за това, че ще бъде изхвърлено от лагера, когато членовете му получат статут на закрила. За да предотврати това, то напуснало лагера само пет дни преди да получи документите си. Подкрепа получили от друго семейство, което им наело жилище.

Бягство към Германия

Семейство К. живяло в Свиленград и София, след което заминало за Германия. Майката е тежко пострадала психически както в резултат на бомбардировките в Сирия, така и заради ситуацията в България, където изживяла ареста и заплахите. След първата консултация при психолог се оказва, че тя стада от посттравматично стресово разстройство и от рецидивиращо депресивно разстройство. Междувременно по случая вече е издаден официален психологичен доклад. Интеграцията на семейството в Германия вече е напреднала значително. Едва половин година от пристигането си в Германия членовете на семейство К. много добре владеят немски език. Най-малката дъщеря първоначално била в училище, където били отчетени високата ѝ мотивация за изучаване на немски език, бързият ѝ напредък, отличният ѝ успех и превъзходното ѝ социално поведение. Тя преминала и професионален стаж. И по-малкият от синовете посещавал курсове по немски, играе и във футболен клуб. От първия учебен срок и двамата ходят редовно на училище, постигат отлични резултати и имат добри оценки. По-големият син вече също говори немски свободно. Родителите са много мотивирани и непрекъснато подобряват езиковите си умения. Преподават им доброволци в църквата, където са получили убежище.

2.6. Шести случай: X., съпружеска двойка от Сирия

Съпружеската двойка X. стига до България през август 2013 заедно с децата си в бягството си от Сирия. Съпрузите разказват за арести при обстоятелства, при които човешките им права са нарушени. В килията им било студено, нямало завивки и децата им се разболели. Дори след като семейството е настанено в бежански лагер, преживяло унизително отношение, била му отказана помощ и станало жертва на корупция. Поради непоносимите условия в България г-н и г-жа X., заедно с децата си, продължили бягството си към Германия, където вече живеели техни роднини. Срещу съпружеската двойка била издадена заповед за експулсиране. През февруари се родило последното им дете.

¹⁸ Из показанията на семейство К., дадени под клетва.

Задържане и арест в пограничната зона

Двойката разказва за това, как стига до България през лятото на 2013 година. След пристигането си родителите и децата били заловени. В затвора било студено, не получили завивки, децата се разболели.

В килията температурата беше по-ниска от 10 градуса. Трябваше да спим на бетонния под. Дори не ни дадоха завивка за децата. Покрихме децата си с дрехите си, които се намираха в една от чантите, които носехме със себе си. В това състояние прекарахме три дни. Бяхме четири семейства в една клетка с решетки, тоест около 20 души. Всичките ни деца се разболяха, а някои от тях бяха с много висока температура. Тогава ни казаха “баггадж” [вероятно “багаж” (бел. прев.)]. Това бе единственото, което разбрахме, и то означаваше нещо като “Ще ви транспортират оттук”.¹⁹

В бежанския лагер

След ареста настаняват семейство Х. в бежански лагер. В стаята им имало мухъл и хлебарки. Дъщерята три пъти претърпяла токов удар, тъй като електропроводите във влажното помещението били открити.

На молбата на семейството децата да тръгнат на училище последвал отказ. Нямали право на образование. От страх от расистки нападения семейството не пускало децата си да излизат от лагера. Когато синът се разболял, му била отказана медицинска помощ. Семейството разказва и за инцидент, разиграл се в лагера. Възрастна жена, на която също била отказана медицинска помощ, починала от хипотермия (измръзване) в двора. Г-н Х. докладва за расистки мотивирана атака над бежанец с нож.

Персоналът на лагера взел личните документи на семейството. За да си ги получат обратно, трябвало да дадат пръстови отпечатьци. След допитване, в което семейството трябвало да потвърди, че е избягало от Сирия заради войната, документите им били върнати с изискването да напуснат лагера до пет дни.

Бездомност и бягство в Германия

Търсенето на жилище се оказало без успех. След петте дни, през които семейството било бездомно, то се завърнало в лагера като платило пари на служителите, за да ги настанят там

¹⁹ От показанията на семейната двойка Х. дадени под клетва.

отново. 18 дни по-късно иракчанин, който живее в България, изявил готовност да предостави стая на семейството. В нея нямало отопление, а заради високата влажност капело от стените. Най-сетне семейството взело решение с помощта на трафикантка да продължи бягството си към Германия, където имало роднини.

2.7. Седми случай: Г-н С. от Сирия

Г-н С. избягал през май 2013 година за България от Сирия през Турция. Той разказва, че по време на арестуването си в пограничната зона и престоя си в затвора в Любимец бил малтретиран по жесток начин, измъчван и пребиван до безсъзнание от полицаи. За да го освободят, г-н С. бил принуден да подпише молба за получаване на политическо убежище. След това бил заведен в лагера Пъстрогор. Условията на живот там също били мизерни. След престоя си в лагера г-н С. останал на улицата и станал жертва на расистки нападения. През февруари 2014-та година избягал за Германия, за да отиде при брат си, който живее там. Междувременно имал възможност да си издейства правото на защита от депортиране. Този статут обаче му отнема възможността да се събере със съпругата си, която все още живее в Сирия.

След пристигането си в България през май на 2013 година г-н С. бил арестуван от гранични полицаи на българо-турската граница и изпратен в затвор. Заедно с други бежанци трябвало да съблече дрехите си пред полицаите. Той се възпротивил да даде пръстови отпечатьци, след което полицаите започнали да го налагат с палките си. После го отвели заедно с четирима други бежанци – все още голи – в тясна килия без прозорци. Чак няколко часа по-късно получили дрехите си обратно. Г-н С. продължил да отказва да даде пръстови отпечатьци. На бежанците не се полагала храна, достъпът до тоалетната им бил също често отказван, заради което много от затворниците редовно се подмокряли. Полицията ги удряла до безсъзнание, затваряла ги в изолатор и ги унижавала. След шест дни на оказване на съпротива г-н С. дал пръстови отпечатьци от страх за живота си.

Затворът в Любимец

После го преместили в затвора в Любимец. Тук също накарали г-н С. да се съблече още при пристигането си и жестоко го налагали с палки. Служителите го заставили да подпише документи, чието съдържание не разбирал. При отказа му полицаите го удряли и ритали с все сила и заплашили да наранят гениталиите му с палка. Поради страх от повторно насилие г-н С. накрая подписал. Служителите го завели в една от десетте килии. Между 20 и 30 бежанци се намирили във всяка от килиите. След като два дни не получили храна, г-н С. помолил един от служителите, който бил на смяна, за нещо за ядене. Заради тази молба полицаите го завели с удари и ритници в изолатора. Там отново трябвало да остане без дрехи. Всеки ден идвали

полицаи, за да го удрят и ритат. В тази килия останал една седмица. Когато го завели обратно в общата килия, му дали развалена храна, от която г-н С. получил хранително отравяне. Лекарят на затвора първоначално отказал да го лекува. Едва след като г-н С. заплатил с пари, му поставили няколко инжекции. Мъжът нееднократно вдигал висока температура. Едва след множество протести от страна на другите бежанци го прегледал лекарят на затвора, от когото г-н С. получил лекарство. После пак го оставили да спи на студения под на килията си без одеяло и постеля.

Г-н С. е задържан общо три пъти в изолятора. Вторият път го вкарали там, защото отказал да подаде молба за получаване на политическо убежище, а третият – защото в интервю за финландска телевизия разкритикувал условията в затвора. Тъй като не можел повече да издържа на малтретирането и на условията в затвора, г-н С. подава молба за убежище през юни 2013 година. Чак тогава го пуснали от затвора и го пратили в лагера в Пъстрогор.

Лагерът в Пъстрогор

На жителите на лагера не се полагали медицински грижи, килиите били мизерни, а хранителни продукти бежанците трябвало да закупуват на собствени разноски. Там г-н С. бил изцяло зависим от помощта брат си, който е студент в Германия. Но помощта едва стигала за оцеляването му. Г-н С. докладва за смъртни случаи на бежанци в лагера поради оскъдното снабдяване. Той се опитал да избяга от лагера, но Гранична полиция го арестувала и го върнала. Пет дни по-късно трябвало да го напусне.

Расистки атаки

В София г-н С. бил подслонен от приятел. Една нощ някой разбил прозорците, вратата била повалена с ритници и двамата мъже били нападнати. Г-н С. предполага, че извършителите са расистки настроени български граждани. Нападателите нахлули в стаята, нанесли побой на мъжете и взели всички ценни вещи със себе си. Двамата приятели не били единствените пострадали от подобни нападения. В целия район са били нападнати къщи, в които живеели араби. Полицията не разследвала престъпленията.

„Когато веднъж посред бял ден се разхождах на улицата с друг бежанец, към нас се приближи група от близо десетима българи и ни нападна. Ние двамата лежахме на земята окървавени, а те продължаваха да ни ритат. Минувачите просто наблюдаваха какво се случва. Претършуваха джобовете ни и взеха, каквото намериха. В себе си имах телефон и 100 евро. Те ги откраднаха. Никой не

В България г-н С. периодично оставал бездомен, живеейки на улицата отново ставал жертва на нападения. Накрая, след дълго и мъчително търсене, успял да си наеме стая. Понеже се страхувал от нови атаки, не напускал жилището си. Накрая успял с помощта на трафикант да напусне България и да достигне Германия.

2.8. Осми случай: Семейство Х. от Сирия

Семейство Х. избягало от Сирия с дъщеря си, която по онова време била на 10 месеца, и през Турция пристигнало в България. Г-жа Х., която по време на бягството била бременна, разказва за ареста след залавянето си от гранични служители и за травматичните преживявания при раждането на сина си в българска болница. Не ѝ било позволено да види новороденото си дете два дни след появата му на бял свят. След драстичните преживявания в България в продължение на една година, семейство Х. продължило бягството си към Германия през май 2014, където ги очаквали близки роднини на двамата съпрузи. На госпожа Х. поставили диагнозата посттравматично стресово разстройство. С помощта на иск пред Административния съд заповедта за експулсиране в България била отменена. Оттогава семейството живее в Германия с несигурния статут на търпимост, с който все още ги застрашава депортиране в България.

Г-жа Х. и семейството ѝ са преследвани от поддръжници на Ислямска държава в Сирия, терористите обезглавили баща ѝ и отвлекли една от сестрите ѝ. След това бременната г-жа Х. започва бягството от Сирия със съпруга си и десетмесечната си дъщеря, надявайки се да стигне до Германия, където ще ги приеме друга нейна сестра. Бягството през Турция отвежда семейството в България, при преминаването на чиято граница съпрузите са арестувани и задържани за седмица. Пред граничните служители трябвало да свалят всичките си дрехи, докато през това време били заснемани с видео устройство и обиждани. Нямали право и на храна.

След ареста в пограничната зона изпращат семейството в бежански лагер в близост до София. В порутената училищна сграда отопление нямало, рядко разполагали с електричество, а за водата имало строг режим. В помещението, което семейство Х. обитавало, живеели общо 100 души. За хранителните продукти бежанците заплащали сами. Управителите на лагера лишавали бежанците от помощните доставки на неправителствени организации. Докато траел осеммесечният престой на г-жа Х. в България, тя отново преживяла травматични ситуации, особено по време и след раждането на сина си. След раждането я разделили от сина ѝ за два

²⁰ От показанията на г-н С., дадени под клетва.

дни, без да има право да го види. Бебето не ѝ било носено дори за кърмене. По думите на г-жа Х. тя била малтретирана и удряна от персонала на болницата преди и по време на раждането. Също така, по време на бременността и раждането, г-жа Х. не получила медицински надзор и грижа.

Г-жа Х. постъпила в болница в началото на ноември 2013-та година. „Лежах там два дни, никой не дойде.“ След раждането на сина си, нямала право да го види в продължение на два дни. Тя се ужасявала при мисълта, че могат да ѝ го отнемат, разказва самата г-жа Х.²¹

„В България нямаш възможност да посетиш лекар. Детето ми се беше разболяло тежко, страдаше от астматична кашлица. Лекар, обаче, нямаше, както и парични средства за лекарства.“ Друг сириец, който по-дълго живеел на това място, им дал сироп против кашлица за децата. Те въпреки това били много болни и продължили да кашлят.²²

В България семейството получило хуманитарен статут. След признаването на статута трябвало да напусне лагера, но съпрузите не могли да намерят подслон или работа. Заради болестта на децата и грозящата ги бездомност семейство Х. напуснало България. След като пристигнало в Германия, роднини веднага се погрижили децата да приемат антибиотик.

След близо тримесечен престой в Германия семейството получава известие от Федералната служба за миграцията и бежанците, че не получава защита и че е издадено нареждане за депортирането им към България.

В рамките на производство по делото пред Административния съд психиатър прегледал г-жа Х. Поради преживяванията ѝ в Сирия и по време на бягството тя е тежко травмирана, а заради кошмари нощем страда от безсъние. Междувременно тя разполага с лекарско удостоверение за посттравматично стресово разстройство. Що се касае до депортирането към България, психиатърът прогнозирай в доклада си масивно задълбочаване на психологическото състояние на г-жа Х., както и риск от самоубийство. Жалбата ѝ бе уважена и така беше предотвратено депортирането на семейството към България. Оттогава то живее в Германия с несигурния статут на търпимост, при който все пак е застрашено от депортиране към България.

²¹ От показанията на госпожа Х., дадени под клетва.

²² От експертното медицинско становище, с което разполага госпожа Х.

2.9. Девети случай: Семейство П., сирийски кюрди

Кюрдско-сирийското семейство П. избягало с трите си деца, на възраст между четири и седем години, **от Алепо, през Турция и към България.** След като било заловено от българската полиция в пограничната зона, членовете му трябвало да издържат шест часа навън на студа, след което били арестувани без зачитане на човешките им права. В един затвор ги будели всяка сутрин с удари от палки. В лагера в Харманли и в друг лагер в София децата се разболели, без да получат медицинска грижа. Стигнало се и до расистки мотивирани атаки над хората в лагера. Накрая семейството получило бежански статут и трябвало да напусне лагера. Чрез помощ от трафиканти пристигнало в Германия. Шестгодишната дъщеря и седемгодишният син страдат от посттравматично стресово разстройство. Срещу семейството е издадена заповед за депортиране – жалбата срещу решението е висяща.

Бягство от Алепо

Кюрдско-сирийското семейство произхожда от Алепо. Бащата е бил аптекар, а майката – учителка. Семейството е силно засегнато от сраженията и бомбардировките в Алепо. Името на мъжа фигурирало в списък за предстоящи арести; той бил издирван. В Алепо той помагал с лечението на ранени граждани. Заради бомбардировките семейството избягало от Африн, където мъжът поръчвал лекарства за ранените при сраженията. Един от поръчаните медицински пакети попаднал в ръцете на Ислямска държава. Когато узнало това, цялото семейство напуснало пеша Сирия към Турция.

Залавяне и арест в пограничната зона

Заедно с трафикант преминали турско-българската граница, където на 10-ти ноември 2013-та година ги заловила полицията. Задържали ги и така прекарвали седмица и пет дни в различни затвори в „Хово“ [не успяхме да установим за кой действително съществуващ регион става дума – бел.прев.]. След ареста цялото семейство било принудено да чака навън в продължение на шест часа на изключителния студ. После всички трябвало да се съблекат голи. Полицията конфискувала лекарствата, които родителите носели за децата си, а накрая семейството прекарало нощта в ледено студена стая без одеяла и без достъп до тоалетна. След това ги преместили в друг затвор. Майката и децата настанили наедно със сто други бежанци, също жени и деца. Мъжете се намирили на друго място, разделени от тях. В този затвор всяка сутрин будели арестантите в 05:00 часа с удари от палки, за да ги преброят. Помещението в затвора било разделено с метални огради като в кокошарник. Чувствали се като добитък. Там останали близо седмица. После ги преместили в поредния затвор, където майката и децата лежали в малка стая заедно с 25 други бежанци. Навсякъде било много мръсно, за ядене и пиене едва се

намирало по нещо.

Живот в лагера

Накрая семейството било преместено в палатков лагер в Харманли, в който при зимните студове нямало възможност за отопление. Тоалетните се намирали на 15 минути път пеша от палатката. Баня нямало. Санитарните условия били лоши. Четиригодишният син получил стомашно-чревна разстройство, лекар нямало. Местното население атакувало палатковия лагер. Гражданите хвърляли камъни по бежанците, но полицията се намесила. Въпреки това децата се страхували и не смеели да излизат на улицата, дори от палатката не излизали често. След около месец доброволен преводач помогнал на семейството да се премести в сградата на лагер в София. Там семейството разполагало с малка стая, където живеели шестимата (братът на съпругата придружавал семейството при бягството). В лагера санитарните условия били лоши. Навсякъде гъмжало от хлебарки, много деца се разболели, някои от морбили. Трите деца на семейството също се разболели. Те вдигнали висока температура, кашляли и имали хрема, както и алергични кожни обриви и въшки. Бащата закупил лекарства, с които сам лекувал децата. В лагера нямало лекар. Такъв идвал само при спешни случаи и тежки заболявания. В лагера тревожността на шестгодишната дъщеря, която тя била развила още по време на бягството от Сирия, се засилила. Тя се чувствала преследвана от мъж. Родителите не могли да преценят дали страхът на детето им е реален или въображаем. Сигурно било само, че детето не напускало стаята изобщо, а ден и нощ плачело. Родителите мислели, че детето им ще загуби разсъдък си. Психиатрични консултации не се провеждали, педиатри също липсвали. Първоначално в лагера изцяло липсвала и храна. През последния месец веднъж дневно раздавали ядене, за което с часове трябвало да се чака на опашка. Семейството оцеляло благодарение на помощта на свои близки, които им пращали пари. Джамията също така помагала, доколкото е възможно: веднъж в месеца всяко семейство можело да отиде там и да получи храна и дрехи.

Децата не можели да ходят на училище, за това нямало възможност. Понеже всичко трябвало да закупват сами, бащата се опитвал да намери работа, но не получил разрешително. Той по самоинициатива се информирал за различни работни места, например като аптекар, но отговорът винаги гласял: „Нямаме нищо за теб, иди в Германия, нашите деца също заминават натам.“ От обществото като цяло срещали омраза. Винаги им казвали, че ще откраднат работата на българите. В София били свидетели на многобройни демонстрации срещу бежанците.

Бездомност след предоставянето на статут

След като получили признание на статута, били подканени да напуснат лагера. Понеже не знаели, къде другаде да отидат, се възпротивили, след което насилствено били завлечени извън лагера. Казали им: „Идете в Германия.“ Тъй като обаче по това време все още нямали паспорти,

накрая им позволили да останат в стаята на друго семейство от лагера. Три дни по-късно се сдобили с документи и със съдействието на трафикант заминали за Германия, където подали молба за политическо убежище. На 26-ти юни се провел личният разговор за установяване на отговорната страна членка, в рамките който семейството правдиво докладвало за престоя си в България. На 5-ти ноември 2014-та година се състояло изслушване на причините за търсенето на закрила. Семейството представило медицинско удостоверение за тежкото посттравматично стресово разстройство на шестгодишната си дъщеря. В отметка от 16-ти февруари 2015-та година Федералната служба потвърждава, че е осведомена и разяснява „че благосъстоянието на децата стои над всичко дори и при решенията на трети страни.“ Поради това следвало да се издаде не заповед за депортиране, „а като по-малко ограничителна мярка – предупреждение за депортиране“. Следователно решението "за реалното изпълнение на депортирането било задължение на съответната служба за адресна регистрация на чужденци. Така решението на третата страна за разпоредбата за депортиране не застава на пътя на благосъстоянието на децата“, се отбелязва в отметката. Решенията били постановени още същия ден. Семейството повдигнало жалба срещу тях. Не само за шестгодишното момиче, но и за седемгодишния син междуременно е издадено подробен медицинско удостоверение, че при детето е установено посттравматично стресово разстройство.

3. Нарушения на човешките права на бежанци и търсещи убежище в България

Достигналите до PRO ASYL единични случаи, свидетелстващи за нетърпимата ситуация на търсещи убежище и бежанци в България, се припокриват с вече публикувани доклади на други организации, работещи в защита на правата на човека. Обстойна е документацията за малтретиране, насилие от страна на полицията върху търсещите убежище, отпращанията на българо-турската граница, които са в нарушение на международното право, както и за расистки мотивираното насилие от страна на българското население – при това от публикации, излезли само през последната година. Така случаите на физическо и психическо насилие над търсещите убежище, на „*push backs*“ (нарушаващи международното право отпращания от границата²³) и сериозните пропуски в българската система за прием на бежанци бяха подробно описани. Примери за това са докладите на [Amnesty International \(2015\)](#), UNHCR (2014), [Bordermonitoring Bulgaria \(2014\)](#) и [Human Rights Watch \(2014\)](#). Националистки и ултрадесни тенденции, както и изключително нестабилната финансова система в страната, образуват фона на един широкоразпространен в обществото расизъм, който излага бежанците на унижения, дискриминация и насилие. Документациите насочват към тежки нарушения по чл. 33 от

²³ Става въпрос за насилствено връщане от границата на хора, търсещи убежище (бел. ред.)

Женевската конвенция за статута на бежанците, чл. 1 от Конвенцията против изтезанията на ООН, чл. 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека (ЕКЗПЧ), както и чл. 4 от Хартата на основните права на ООН (Забрана на изтезанията, нечовешко и унижително отношение). Произволното задържане на търсещите убежище също така е в нарушение на чл. 5 (Право на свобода и сигурност) от ЕКЗПЧ.

3.1. Сирийската бежанска криза и ескалацията на насилието спрямо търсещите убежище

Насилието спрямо бежанците в България нараства рязко заедно с промяната на траекторията на потока на хора, бягащи от Сирия през 2013, основно към България. От лятото на 2013 бежанците – предимно от Сирия – започват да се опитват да достигнат до ЕС по сухоземния маршрут Турция-България. През 2013 около 11.500 души преминават българо-турската граница, при общо 16.700²⁴ опита. За кратко време се увеличава и броят на потърсилите убежище в България: ако през 2012 са подадени едва 1.385 молби за убежище, то през 2013 техният брой е 7.145.²⁵ Увеличаване на търсещите убежище се наблюдава от юли 2013, а пикът му е през октомври/ноември 2013.²⁶ След въвеждането на засилен граничен контрол и на нарушаващи международното право отпращания от границата²⁷, от началото на 2014 отново се отбелязва спад на преминалите границата и подалите молба за убежище. Според ВКБООН 1.514 търсещи убежище са достигнали до България за периода януари – юни 2014, в сравнение с 3.600, които са преминали границата само през октомври 2013.²⁸

През втората половина на годината обаче преминаванията на границата отново се увеличават. Според българските власти общо 38.500 търсещи убежище са опитали да преминат границата по неразрешен начин през 2014. Около 6.000 от тях – основно от Сирия, Афганистан и Ирак – достигат до България²⁹. Въпреки значителното увеличение на пограничния контрол на българо-турската граница и “push backs”, те са успели да достигнат до европейска територия. Сътрудничеството с турските власти при предотвратяването на преминаването на границата изглежда също работи “добре”: в края на октомври [2014, бел. прев] главният секретар на

²⁴ <http://www.unhcr.org/551abb606.html>

²⁵ Eurostat 2014: *Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications*: 2013: 6. [вж. бел. 2]

²⁶ EASO 2014: *EASO Operating Plan to Bulgaria. Stock taking report on the asylum situation in Bulgaria*: 5. [“EASO Оперативен план за България. Инвентаризация на бежанската ситуация в България”]

²⁷ Вж. *Bordermonitoring Bulgaria 2014*, HRW 2014.

²⁸ UNHCR 2014: *Syrian Refugees in Europe: What Europe Can Do to Ensure Protection and Solidarity*: 8. [“Сирийски бежанци в Европа: Какво може да направи Европа, за да осигури защита и солидарност?”]

²⁹ <http://www.unhcr.org/551abb606.html>

българското Вътрешно министерство Светлозар Лазаров обяви, че от началото на 2014 общо 15.126 души са били спрени при преминаването си от Турция към България.³⁰ 4.000 души били хванати от турските власти, след като последните са били предупредени от българските гранични патрули, а над 3.000 били задържани в центрове за задържане.³¹

От една страна, особено през първата половина на 2014, е отбелязан спад на преминаванията на границата. Същевременно се увеличава броят на потърсилите международна закрила. Ако през 2013 подалите молба за убежище в България са общо 7.145³², то с общо 11.080 молби за 2014 може да бъде отчетен ръст от 55%³³. Около половината от молбите за убежище са подадени от сирийски бежанци³⁴. Въпреки това, бежанците разказват, че завеждането на молба в повечето случаи се осъществява без знанието или в отсъствието на предполагаемия подател; молбата се оценява единствено въз основа на взетите пръстови отпечатьци – според разкази на бежанци, избягали от България към други страни членки на ЕС.

Статут на закрила без молба за убежище

В много случаи на бежанците се предоставя статут на закрила от страна на българските власти, без първите някога да са подавали молба за убежище – често това се случва след принудително вземане на пръстови отпечатьци. Редовно бежанците биват принуждавани да подписват формуляри, сред тях и молби за убежище. Много от засегнатите споделят, че не е имало личен разговор с тях във връзка с мотивите за бягството им. В много от случаите единственото “изслушване” се е състояло във вземането на пръстови отпечатьци посредством прилагане на насилие. В документацията от българска страна не могат да бъдат намерени изказвания на търсещите убежище по отношение на фактическото положение на преследванията или за мотивите за бягство. Много от търсещите убежище изрично казват, че не са искали да подават молба за убежище в България. Били са заплашвани, че в противен случай ще трябва да останат в ареста.³⁵ След решението за статута без процес следват отпращане от лагера и живот в бездомност и мизерия на улицата.

Поради ситуацията на търсещите убежище и получените право на закрила в България, хиляди бежанци са напуснали страната, за да потърсят убежище в други страни членки на ЕС. Но засегнатите са застрашени от депортиране обратно към България. Системата за разпределяне на отговорност за бежанците Дъблин III постановява, че те трябва да прекарат процедурата си за убежище в първата страна, част от територията на ЕС, в която влязат. Който е получил статут на закрила в България,

³⁰ Novinite, 24-ти октомври 2014

³¹ Novinite, 24-ти октомври 2014

³² Eurostat 2014: *Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications*: 2013: 6. [вж. бел. 2]

³³ Eurostat 2014: *Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications*: 2013: 6. [вж. бел. 2]

³⁴ Eurostat 2015: *Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications*: 2013: 8. [вж. бел. 2]

³⁵ NDR, 4-ти март 2015

също е заплашен от депортация към нея – в случая, от Германия, поради така наречения регламент за трети страни.

3.2. Технологизация на границата и “push backs”

От ноември 2013 затварянето на българо-турската граница е подпомогнато посредством усилва на граничния контрол с допълнително 1.500 полицейски служители. Това са част от мерките за засилване на граничния контрол, свързани с плана “За овладяване на кризисната ситуация, възникнала вследствие на засиления миграционен натиск към територията на Република България”. Достъпът до българската територия трябвало да бъде възможно най-добре възпрепятстван. В края на 2013 започва строежът на една 33-километрова гранична ограда в близост до турския град Одрин. Той завършва през юли 2014.³⁶ Продължението на строежа на оградата с допълнителни 82 км бе обявено от българското правителство в края на 2014.³⁷

През 2013 и 2014 европейската гранична агенция Frontex присъстваше както на българо-турската, така и на гръцко-турската граница, в рамките на операция “Посейдон Земя”. Към 15-ти януари 2014 Frontex засили присъствието си с още 170 експерти.³⁸ За 2014 бюджетът на Frontex за цялата операция “Посейдон Земя” възлиза на общо 2.673.544,90 евро.³⁹ Системата за погранично наблюдение Eufor също оперира в България от началото на 2014. Стационарни и мобилни камери, както и сензори за движение, покриваха още през март 2014 пограничен участък с дължина от 58 км на турско-българската граница. България е инвестирала до този момент около 20 милиона евро в системата за наблюдение, а около 15 милиона са осигурени от фонда за външните граници на ЕС.⁴⁰ През 2015 още 100 км по границата ще бъдат покрити от 24-часовата система за наблюдение.⁴¹

В рамките на тези форми на “защита на границата”, българските граничари не се спират пред извършването и на нелегални “push backs”⁴². При такива “насилствени изблъсквания” се възпрепятства достъпът до процедури за получаване на убежище – в разрез с международните спогодби. В един свой доклад от април 2014, Human Rights Watch документира общо 44 случая на

³⁶ NZZ, 23-ти декември 2014

³⁷ <http://www.unhcr.org/551abb606.html>

³⁸ Ministry of Interior: *Report on the Measures to Manage the Crisis*: 13. In: Human Rights Watch 2014: *Containment Plan. Bulgaria's Pushbacks and Detention of Syrian and Other Asylum Seekers and Migrants*: 23. [“Вътрешно министерство: Доклад върху мерките за овладяване на кризата”, в: вж. бел. 4]

³⁹ <http://frontex.europa.eu/operations/archive-of-operations/3hITVb?slug=poseidon-land>

⁴⁰ Amnesty International: *The Human Cost of Fortress Europe. Human Rights Violations against Migrants and Refugees at Europe's Borders*: 18. [вж. бел. 4]

⁴¹ Amnesty International: *The Human Cost of Fortress Europe. Human Rights Violations against Migrants and Refugees at Europe's Borders*: 18. [вж. бел. 4]

⁴² PRO ASYL 2014: *Bulgarien: Brutale “push backs” an der türkischen Grenze*. [“България: брутални “push backs” на границата с Турция”]

нарушаващи международното законодателство изблъсквания в този граничен участък⁴³ - последвали проучвания затвърждават представата за нарушаващите човешките права практики, прилагани при опазването на границата на България с Турция. Така и Bordermonitoring Bulgaria документира през април 2014 случаи на брутални “push backs” на българо-турската граница.⁴⁴ През септември Human Rights Watch публикува още случаи на състояли се през август 2014 нарушаващи международното право отхвърляния чрез насилствено отблъскване.⁴⁵ Засегнати са били 43 сирийски бежанци.

В края на октомври българското Вътрешно министерство оповести, че от началото на 2014 общо 15.126 души са били възпрепятствани при преминаването им от Турция към България.⁴⁶ На 12-ти и 13-ти март 2015 локалните медии разпространиха информация за смъртни случаи във връзка с една “push back”-операция. В този случай 12 йезиди-бежанци от Ирак са били изтласкани в Турция при проява на екстремно насилие от страна на българските гранични власти.⁴⁷ Според свидетелски показания, двама от бежанците са измръзнали до смърт в пограничната зона – на един от тях е бил счупен кракът от българската гранична полиция.⁴⁸ На 31-ви март 2015 ВКБООН призова България към бързото проучване на смъртните случаи на иракските бежанци.⁴⁹ Още в началото на април 2014 Европейската комисия започва дело срещу България за нарушаване на условията по договора за членство във връзка с показанията за “push backs” на българо-турската граница.⁵⁰

Поради засиления граничен контрол и тежките нарушения на човешките права чрез “push backs” по българо-турската сухоземна граница, маршрутът през Черно море започва да се използва все повече от търсещите убежище при бягството им към България. До този момент повечето са опитвали да избягат в Европа, достигайки Румъния, но и в българските териториални води вече се е стигало до залавяния.

⁴³ Human Rights Watch 2014: *Containment Plan. Bulgaria's Pushbacks and Detention of Syrian and Other Asylum Seekers and Migrants*: 14ff. [вж. бел. 4]

⁴⁴ Bordermonitoring Bulgaria 2014: *Child beaten at EU border: Brutal “push backs” continue in Bulgaria*. 25.4.2014. [“Дете, бито на границата на ЕС: Бруталните “push backs” продължават в България”]

⁴⁵ Human Rights Watch 2014: *Bulgaria: New Evidence Syrians forced back to Turkey*. [вж. бел. 5]

⁴⁶ Novinite, 24-ти октомври 2014

⁴⁷ Вж. репортажа на Дорейд Ал Хафид „За преминаването на граници: буквално и преносно“, публикуван в Marginalia на адрес: <http://www.marginalia.bg/analizi/za-preminavaneto-na-granitsi-bukvalno-i-prenosno/> (бел. ред.)

⁴⁸ BGN News, 12-ти март 2015

⁴⁹ UNHCR, 31-ти март 2015: *UNHCR concerned by border practices after deaths of two Iraqis at the Bulgaria Turkey border* <http://www.unhcr.org/551abb606.html> [“ВКБООН е загрижен за граничните практики след смъртта на двама иракчани на българо-турската граница”]; Novinite, 1-ви април 2015

⁵⁰ ECRE, 4-ти април 2014: <http://ecre.org/component/content/article/70-weekly-bulletin-articles/666-european-commission-launches-infringement-procedures-against-bulgaria-and-italy-for-possible-refoulement-of-syrian-refugees.html>

3.3. Полицейско погранично насилие и задържане: “Като в лош филм”

Бежанците разказват за тежки случаи на малтретиране, стигащи до изнасилвания и изтезания, малко след преминаването им на българската граница от Турция.⁵¹ Разказите насочват към сходен модел на преживявания, свързани с насилие: след преминаване на границата, често пъти изоставените от трафикантите бежанци се лутат в горите в българо-турската гранична зона. След часове или дни, прекарани в глад, жажда и студ, биват открити от българските граничари или войници. Още при задържането се стига до удари, ритници, заплахи с огнестрелно оръжие и насилственото завеждане на търсещите убежище в центрове за задържане, където условията на пребиваване погават човешкото им достойнство. В някои от случаите става дума за по-големи центрове за задържане като Елхово, Любимец или Бусманци, в други – за разнебитени бараки и тъмници, чието разположение засегнатите не могат да локализируют с точност (напр. в близост до градовете Свиленград и Русе). Разказите са пропити от ужасяващи преживявания: хигиенните условия в затворите са недопустими, храната едва стига за оцеляване. Малтретирания, унижителни обиди и отношение, принудително вземане на пръстови отпечатащи под заплаха от насилие, както и силното пренаселване на лагерите, се прокарват през всички разкази. Отново и отново се разказва за няколкодневно задържане на цели семейства без защита от студа, частично съпроводено със систематичен отказ на храна и течности.⁵² PRO ASYL разполага и с показания, говорещи за тежко изнасилване.

Според българското законодателство задържането на търсещи убежище е противозаконно. Въпреки това, търсещите убежище често стават жертви на арест. След хващането на турско-българската граница следва задържане от гранична полиция поради “противозаконно преминаване на границата”. Много хора не разбират дали срещу тях е започната процедура и не получават никаква правна помощ. Едно изследване на Център за правна помощ „Глас в България” документира, че задържането от гранични служители в повечето случаи възлиза на между 3 и 6 дни, в някои случаи дори и един до два месеца и половина (организацията е провела общо 478 интервюта с търсещи убежище между септември 2013 и декември 2014)⁵³. Също така, търсещите убежище са били задържани и след подаването на молба, до регистрацията на молбата в Държавната агенция за бежанците (ДАБ)⁵⁴.

⁵¹ Вж.: Bordermonitoring Bulgaria 2014: 12.

⁵² PRO ASYL, 23-ти май 2014:

http://www.proasyl.de/fileadmin/proasyl/fm_redakteure/Presserkl_Anhaenge/Erniedrigende_Behandlung_-_Syrische_Fluechtlinge_in_Bulgarien.pdf

⁵³ Center for Legal Aid/ Voice in Bulgaria und ACET 2015 [“Център за правна помощ - Глас в България ACET 2015”]: *Vulnerability and Protection: Identifying vulnerable persons among asylum seekers in Bulgaria* [“Уязвимост и закрила: идентификация на уязвими лица сред търсещите убежище в България”]: 7.

⁵⁴ Center for Legal Aid/ Voice in Bulgaria und ACET 2015: *Vulnerability and Protection: Identifying vulnerable persons*

Търсещите убежище разказват, че са били принуждавани от служители на затвора в Елхово да се съблекат голи и да предадат ценните си вещи и мобилни телефони. Унизителни практики като претърсване, при което задържаният е гол и бива принуден да се изправя и сяда многократно, вече са документирани в предишни доклади.⁵⁵

Според разказите на засегнатите, в Елхово също така хората са били принуждавани да дават пръстовите си отпечатащи, в някои случаи посредством лишаването им от храна. Ядене е имало обикновено само веднъж на ден, като хранителните продукти често са били развалени. Килиите са били абсолютно пренаселени и пълни с буболечки и хлебарки. Стаите не са били отоплявани, не е имало легла и матраци – на бежанците се е налагало да спят на голия под. Повече от 100 бежанци си поделели една тоалетна.

3.4. Расистки нападения и бездомност: “Животът в България е ад”

Докладите⁵⁶ за расистки нападения над бежанци и роми в България са безбройни и разкриват ужасяващо високи степени на насилие. То се простира от вербални атаки и унижения, през дискриминация, до физически нападения, някои от които придобиват брутални измерения. Отделните хора стават обект на такъв тип насилие при търсенето на жилище и работа, при посещенията при лекар, на улицата, а всички бежанци – и при нападения над бежанския лагер. Дискриминиращото насилие не само че се отразява травмиращо върху директно засегнатите, ами засяга и цялата общност. Расистки мотивираното насилие е в разрез с редица човешки права, за чието спазване България е задължена поради международното право. Към тези права спадат правото да не ставаш жертва на дискриминация, правото на живот и физическа цялост и ненакърнимост, както и правото да не бъдеш подлаган на изтезания и нечовешко отношение.

3.4.1. Липса на наказателно преследване на расистки мотивирано насилие

Расисткото подстрекателство и насоченото към малцинствата насилие в България едва се преследват наказателно.⁵⁷ През февруари 2015 Amnesty International публикува доклад, в който описва насилието спрямо малцинствата в България и порицава липсата на наказателно преследване при дадените случаи.⁵⁸ От общо 50 интервюирани мигранти, търсещи убежище и бежанци, роми и етнически турци, 30 разказват, че са били жертва на расистки мотивирано

among asylum seekers in Bulgaria: 6f. [вж. бел. 53]

⁵⁵ Bordermonitoring Bulgaria 2014: 12.

⁵⁶ ECRI Report on Bulgaria. [“Доклад за България на Европейската Комисия срещу расизма и нетолерантността”] Публикуван на 16-ти септември 2014, Bordermonitoring Bulgaria 2014: 32ff., Amnesty International 2015: Missing the Point. Lack of Adequate Investigation of Hate Crimes in Bulgaria [вж. бел. 10]

⁵⁷ ECRI Report on Bulgaria 2014: 16. [вж. бел. 56]

⁵⁸ Amnesty International 2015: Missing the Point. Lack of Adequate Investigation of Hate Crimes in Bulgaria. [вж. бел. 10]

насилие.⁵⁹

И преди, и сега в България се стига до съществени правни нарушения, когато става дума за преследването на расистки мотивирани престъпления. Вместо да се преследват насилствените нападения над малцинствата като такива, завеждането на обвинение се случва срещу “хулигански прояви”.⁶⁰ Действително, степента на наказанието не се отличава непременно от тази, която би била присъдена при престъпление, извършено с дискриминационни мотиви. В тези случаи обаче става дума за друга категория престъпно деяние, а грешното регистриране прикрива истинския фон на брутални престъпления, извършени целенасочено срещу малцинствата. Европейският съд по правата на човека също указва в една от присъдите си от март 2014 по случая Абду срещу България:

*“Когато разследват случаи на насилие, при които има подозрение за расистки подбуди, държавните власти трябва да предприемат всяко приемливо действие, за да установят дали е имало расистки мотиви и дали чувства на омраза и предразсъдъци, базирани на етническия произход на дадено лице, са играли роля в събитието. Отнасянето на расистки мотивираното насилие и бруталност към същата основа, като при случаи, при които липсват такива расистки нотки, би било равносилно на затварянето на очите пред специфичната природа на тези действия, които са особено деструктивни за основните човешки права. Несправянето с установяването на разлика при ситуации, които са коренно различни, би могло да доведе до несправедливо отношение, което е в разрез с член 14 от Конвенцията”.*⁶¹

Както е документирано от един доклад, издаден от Bordermonitoring Bulgaria, крайнодесните и националистическите тенденции в България се изразяват както чрез институционална дискриминация (достигаща най-високите етажи на властта), така и чрез нападения върху населението.⁶² Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността към Съвета на Европа пише в доклад за България от 2014: *“Расисткият и нетолерантен език на омразата в политическата реч ескалира; на прицел сега са основно бежанците”.*⁶³ Особено насаждането на ислямофобски настроения е силно нараснало в България. В свое интервю предишният директор на Държавната агенция по бежанците (ДАБ) Николай Чирпанлиев постави под въпрос истинността на показанията на бежанците за условията в българските лагери: *“Известно е, че*

⁵⁹ Amnesty International 2015: 8. [вж. бел. 10]

⁶⁰ Amnesty International 2015: Missing the Point. Lack of Adequate Investigation of Hate Crimes in Bulgaria: 27. [вж. бел. 10]

⁶¹ European Court of Human Rights, *Abdu v Bulgaria* [“Европейски съд за човешките права, Абду срещу България”] (application no. 26827/08), 11 March 2014. [В ориг. на англ. - бел. прев.]

⁶² Bordermonitoring Bulgaria 2014: 32.

⁶³ ECRI Report on Bulgaria. Published on 16 September 2014: 9. [вж. бел. 56; в ориг. на англ. - бел. прев.]

*арабите имат склонност към лъжата. Това е част от техния етнос. Те просто така си живеят.*⁶⁴

Политически сили като крайнодясната партия АТАКА, която е представена в Парламента от 2005 насам⁶⁵, допълнително разпалват ксенофобските и расистки настроения сред населението. Председателят на партията е известен с отявлено расистките си възгледи, например във връзка със заплахата от “циганизация” на България, при което ромите се приравняват с престъпници. Вдигна се шум и около искането му за забраняване строежа на джамии, за да се предотврати разпространението на исляма, както и около публикуването на антисемитски книги.⁶⁶ И още: ултранационалистки партии и групи поддържат расистки натоварения дискурс, като сред тях са НФСБ (Национален фронт за спасение на България) и БНС (Български национален съюз).

Расистките подстрекания срещу бежанците придобиват нови измерения особено след пристигането на голям брой сирийски бежанци в края на 2013. Някои политици, сред които и някогашният министър на вътрешните работи Цветлин Йовчев, обявиха, че бежанците са тежест и представляват заплахата пред обществото.⁶⁷ Последва вълна от протести срещу изграждането на нови бежански лагери, както и увеличаване на расистки мотивираното насилие.⁶⁸

Илияна Савова, директор на Програмата за бежанци и мигранти към Българския Хелзински комитет, подчертава, че не увеличаването на броя на бежанците в България е отговорно за расисткото насилие: *“Вината за увеличаването на престъпленията от омраза и негативните настроения спрямо бежанците в обществото е на онези, които разполагат с политическа власт, тъй като почти всички политически партии разпространяват омраза чрез медиите. Този подход винаги се прилага в по-бедните общества, когато политически отговорните се провалят, и трябва да отклонят вниманието от собствените си грешки, сочейки с пръст към лесно разпознаваем враг.”*⁶⁹

3.4.2. Расистки нападения и бежанците

Насаждането на расистки настроения в публичното пространство спрямо бежанците отново и отново довежда до насилие спрямо търсещи убежище или спрямо лица, взети за такива. Така през ноември 2013 неонацисти брутално нападат мъж от турски произход, тъй като го вземат за

⁶⁴ Balkan Insight, 28-ти 2014

⁶⁵ През 2013 АТАКА бе избрана за трети път в Парламента с 7.39% от гласовете и получи 23 места (от 240).

⁶⁶ ECRI Report on Bulgaria 2014: 15.

⁶⁷ Le Courriers des Balkans, 14-ти ноември 2013.

⁶⁸ ECRI Report on Bulgaria 2014: 16.

⁶⁹ Al Jazeera, 3-ти март 2015

бежанец.⁷⁰ Документираните от PRO ASYL случаи също говорят за расистки мотивирано насилие спрямо бежанците, както и за дискриминация на всекидневно ниво. Опитът с насилието на търсещите убежище и получените такова в България е травмиращ. Бежанците търсят и се нуждаят преди всичко от сигурност. Често те, най-често сирийци, са избягали от войната с огромни усилия. Много от тях са изпитали големи мъки и са загубили близки роднини. Много са с отслабени сили поради болест и поради изстраданията от тях или близките им жестокости. Расистките нападения в България ги засягат особено тежко. Те отварят наново старите душевни рани и нанасят нови такива. Дори когато са достатъчно добре материално осигурени (както са малцина от бежанците в България), те все пак не се чувстват сигурни. Това е така, тъй като сигурността изисква стабилно обществено обкръжение, което позволява намирането на себе си и преодоляването на преживяната травма. Това бива предотвратено от расисткия климат, на който са изложени бежанците – дори след получаване на убежище.

Който отпътува от България към друга европейска страна – с или без статут на закрила – често се страхува от депортиране към България повече, отколкото от връщането в разкъсаната му от война страна на произход.

3.5. Липса на перспектива и “нулева интеграция”

В един подробен мониторингов доклад от 2014⁷¹ за интеграционната ситуация на бежанците, Българският съвет за бежанци и мигранти говори за “година на нулева интеграция” – нещо, което е подкрепено от доклада за страната от 2015 на БХК.⁷² За първи път от 2005 насам не бе приета интеграционна програма, която да дефинира и финансира мерките за подкрепа на носещите статут на закрила.⁷³ Вместо това бе предложена амбициозна интеграционна стратегия за периода 2014-2020, за която обаче все още няма конкретен проект, според който да бъде приложена, нито пък е определено финансиране за нея. Затова и някои български организации се опасяват, че “нулевата интеграция” ще продължи и през 2015.

⁷⁰ Amnesty International, 2-ри декември 2013: *Bulgaria must rein in xenophobic and racist violence after seven attacks in a month*: <http://www.amnesty.ca/news/news-releases/bulgaria-must-rein-in-xenophobic-and-racist-violence-after-seven-attacks-in-a-mon> [“България трябва да обуздае ксенофобското и расистко насилие след седем нападения в рамките на един месец”]

⁷¹ Bulgarian Council on Refugees and Migrants, *Annual Monitoring Report on Integration of Beneficiaries of international protection in Bulgaria*, Sofia, December 2014. [Български съвет за бежанци и мигранти: “Мониторингов доклад относно интеграцията на лицата, получили международна закрила в Република България, през 2014г.”]

⁷² Bulgarian Helsinki Committee and the European Council on Refugees and Exiles 2015: *Asylum Information Database, Country Report: Bulgaria*. [Български Хелзински Комитет и Европейски Съвет за бежанци и изгнаници 2015: *Бежанска информационна база данни, Доклад за страната: България*]

⁷³ *Asylum in Europe* [Убежище в Европа], 9-ти септември 2014: http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/resources/one-pager_bg.pdf

Докато търсещите убежище, настанени в различни бежански лагери при тежки условия, имат поне покрив над главите си на тези места, както и базисна издръжка и, на теория, достъп до медицински услуги, получилите убежище или хуманитарен статут са абсолютно оставени на произвола. С оглед на 11.080-те души, търсещи убежище през 2014, и 7.000-те лица, на които е присъден статут на закрила, това представлява катастрофално състояние на нещата.⁷⁴

Хората с признат бежански статут не получават каквато и да е помощ при търсенето на квартира и плащането на наем, не получават социална помощ и фактически нямат достъп до здравната система, не могат да се възползват от образователни възможности и намират много трудно работа. Семейства с малки деца, болни и травмирани хора попадат в бездомност и нямат каквато и да е перспектива за достоен живот в България.

3.5.1 Лагер или бездомност

За търсещите убежище, и особено за бежанците със статут на закрила в България, бездомността е един от най-належащите проблеми. Капацитетите на лагерите да поемат хора са недостатъчни, за да предоставят на търсещите убежище в България дългосрочно настаняване. Защото, според популярната практика, както докладват Българският съвет за бежанци и мигранти (БСБМ), Българският Хелзински Комитет (БХК) и други организации, само търсещите убежище, които се намират в процедура на предоставяне на статут, имат право на настаняване в тези лагери. След признаването им, бежанците остават по правило едва 14 дни в лагера, преди да бъдат отпратени от него. Само в извънредни случаи е възможно някои особено нуждаещи се да останат в лагера до 6 месеца след получаването на статут. Този кратък “период на благоволение” беше идентифициран още през 2012 като силно определящ рисков фактор за високата бездомност сред бежанците.⁷⁵ От 2014 утежняващо обстоятелство е и фактът, че поради отсъствието на интеграционна програма бежанците не получават и никаква финансова подкрепа (като жилищни или социални помощи), така че са изцяло зависими от личните си, често несъществуващи, средства.

Бежанците със статут не могат да бъдат настанени и в общински приюти за бездомни хора или социални жилища. За тази цел поне един член на семейството трябва да притежава българско гражданство или за известен период от време да е бил с непрекъснато жителство в дадената община. Единствената друга възможност е, следователно, самостоятелното търсене на жилище с помощта на сънародници, приятели или брокери. Бежанците, които могат да си позволят наема

⁷⁴ Eurostat 2014: Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications: 2013: 6/12. [вж. бел. 2]

⁷⁵ Pamporov, A., Vankova, Z. and Shishkova, M. (2012): Where is My Home? Homelessness and Housing amongst Asylum Seekers and Refugees in Bulgaria. <http://www.refworld.org/pdfid/51b57c864.pdf> [Пампоров, А., Ванкова, З. и Шишкова, М. (2012): *Къде е домът ми? Бездомност и настаняване сред търсещите убежище и бежанците в България*]

на частно жилище, са поради нестабилната си ситуация особено уязвими и често стават жертви на измами и експлоатация. Наемите нарастват двойно или дори трикратно, след като наемодателите разберат, че потенциалните им наематели са бежанци, разказва Мария Шестакова от неправителствената организация “Проект Бежанци”.⁷⁶ Отново и отново става ясно, че бежанци биват изхвърлени от супермаркети с мотива, че и за хора от българското население прехраната е оскъдна, а какво остава за чужденците.

За бежанците, които нямат нито работа, нито могат да разчитат на подкрепа от роднини от чужбина, остава единствено бездомността. За често пъти травмираните бежанци това се равнява на непосилно натоварване и повторна и цялостна беззащитност. Допълнително утежняващо обстоятелство е, че без жилище достъпът до всякакви други държавни или медицински услуги е направен невъзможен. Така например, за да бъде издаден бежански паспорт, е нужно предоставянето на адрес на регистрация. Също и в местата за настаняване на търсеци убежище ситуацията остава трудна. Въпреки че различните бежански лагери в България бяха реновирани под обществен натиск за около 6.8 милиона евро (от които 5.6 милиона евро са предоставени от ЕС)⁷⁷, условията в тях продължават да бъдат лоши. Към момента 3.800 търсеци убежище, от които 700 вече са получили статут, живеят в бежански лагери.⁷⁸ Търсеците убежище разказват за препълнените места за настаняване, в които не достигат хранителни продукти, хигиенните условия са катастрофални, а българският лагерен персонал се облагодетелства чрез корупция за сметка на нуждаещите се бежанци.

Много бежанци с травматични преживявания в ареста биват настанени в лагери като станалия известен лагер в Харманли. В занемарената, излязла от употреба бивша казарма, първоначално бяха инсталирани военни палатки във вътрешния двор, които едва в края на 2013 бяха частично заменени от контейнери⁷⁹, тъй като нетърпимите условия в Харманли достигнаха до вниманието на европейската общественост. Контейнерите обаче също бяха неотоплени и твърде малки за настанените в тях бежанци. В бежанския лагер търсеците убежище бяха и продължават да бъдат изправяни пред недостойни за живот условия: санитарните съоръжения не достигат, а електро- и хранителното снабдяване са недостатъчни. Помощни организации и представители на медиите биват допускани рядко до лагерите, а на бежанците се отказва разговорът с делегации. Отново и отново се стига до удари и малтретиране от страна на персонала на лагера. Необходимата на

76 Jungle World, 22-ти януари 2015.

77 Европейска комисия, 29-ти ноември 2013: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-1075_en.htm?locale=en](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1075_en.htm?locale=en)

78 Novinite, 5-ти март 2015

79 Ärzte ohne Grenzen, 13-ти декември 2013: *Tausende Flüchtlinge aus Syrien – Wintervorbereitungen müssen dringend erfolgen*: <https://www.aerzte-ohne-grenzen.de/article/tausende-fluechtlinge-aus-syrien-wintervorbereitungen-muessen-dringend-erfolgen> [“Лекари без граници: Хиляди бежанци от Сирия – подготовката за зимата трябва да започне незабавно”]

търсещите убежище медицинска помощ често им бива отказвана. През януари 2015 кметът на Харманли Христо Лисков изиска от министър-председателя Бойко Борисов и всички парламентарно представени партии опасването на лагера с огради – нещо, което би се равнявало на арест за бежанците.⁸⁰

3.5.2. Липса на социално подпомагане

Тъй като, както беше описано, през 2014 нямаше Национална програма за интеграция за бежанци и лица с хуманитарен статут, за тези лица бе практически невъзможно да се възползват от социалните си права. Неразполагайки с езикови познания и при липса на социални служители, които да подпомогнат бежанците, ситуацията им допълнително се влоши. Според официалните данни, разпространени от мониторинг-доклада на Българския съвет за бежанци и мигранти⁸¹, става ясно, че българската държава е предоставила социални услуги при едва 12 случая на лица с бежански статут през 2014.

3.5.3. Без достъп до пазара на труда

До края на септември 2014 българското Бюро по труда бе регистрирало едва 24 лица с бежански статут като търсещи работа. 55 бежанци и лица с хуманитарен статут са били консултирани на тези места, а в 7 от случаите е било намерено работно място.

При интервюта с 174 притежатели на статут на закрила БСБМ установи, че онези, които имат работа, са обикновено наети без договор и често печелят 15 лева на ден (или по-малко от 8 евро)⁸². При това беше регистрирано, че се стига до експлоатация от страна на работодателите, и че на някои от бежанците не се изплаща възнаграждение. Който няма работа или не разполага с друг вид подпомагане, живее в животозастрашаваща бедност. Като особени трудности във връзка с достъпа до пазара на труда БСБМ установява, че недостатъчните езикови познания на бежанците, липсата на документация за собствените трудови квалификации и фактът, че много бежанци не могат да предоставят адрес на регистрация, са пречка за получаването на консултация в Бюрата по труда. От юли 2014 езиковите курсове не се предоставят от отговорната за това ДАБ, тъй като няма Национална програма за интеграция, която би финансирала тези курсове. Оттогава Caritas България предоставя езикови курсове с помощта на подкрепата на ВКБООН в центровете за настаняване на бежанци. В периода от август до ноември 2014 48 деца и 12 възрастни получават сертификат за владеене на език, от които 8 са лица, получили статут.

⁸⁰ Novinite, 22-ти януари 2015.

⁸¹ Bulgarian Council on Refugees and Migrants, *Annual Monitoring Report on Integration of Beneficiaries of international protection in Bulgaria*, Sofia, December 2014: 49.

⁸² Bulgarian Council on Refugees and Migrants, *Annual Monitoring Report on Integration of Beneficiaries of international protection in Bulgaria*, Sofia, December 2014.

През 2014 ДАБ предлага и курсове за професионална квалификация със собствени средства, които довеждат до квалификацията на 25 души, търсещи убежище. След това обаче тези услуги биват прекратени. Caritas България квалифицира 19 души, търсещи убежище. Предвид повече от 11.000 молби за получаване на убежище и 7.000 признати статута само през 2014, тези числа показват, че едва ли може да се говори за съществена интеграция в трудовия пазар.

3.5.4. Без достъп до образователната система

Голямото мнозинство на децата-бежанци в България фактически не посещава училище. През 2014 общо 15 деца-бежанци бяха приети в българската образователна система след полагане на тест. За учебната 2014/2015 регистрирани в училища са 45 деца-бежанци, от които 19 вече са напуснали страната. Според данни на ДАБ, в България са регистрирани 825 непълнолетни бежанци.

В интервюта си БСБМ идентифицира редица проблеми, които спират достъпа на децата-бежанци от посещение на училище, сред които са:

- липсата на информация за училищната система на разбираем за бежанците език
- липсата на средства за транспорт от приемателните центрове до училище
- липсата на финансови средства, които да покрият разходите за посещение на училище

3.5.5. Без достъп до медицинско обслужване

Достъпът до здравната система за лица с бежански или хуманитарен статут в България не е осигурен. Докато търсещите убежище се намират в процедура и са настанени в приемателни центрове, теоретично биха могли да бъдат медицински обслужени или да бъдат препратени към клиники и болници. Описанията, с които PRO ASYL разполага, обаче показват, че това често не се случва, и че здравната помощ често трябва да бъде извоювана от нуждаещите се.

Когато процедурата за получаване на статут е приключена, бежанците са длъжни, както вече бе описано, да напуснат приемателните центрове. След това трябва да се справят с редица препятствия, за да получат достъп до здравната система.

Месечната вноска за здравни осигуровки трябва да бъде платена от самите бежанци или получилите хуманитарен статут. Държавна помощ няма и за здравното обслужване. Но дори когато сумата е налице, средствата за медикаменти и психологическа помощ не се покриват от нея. А тази помощ е особено важна за травмираните бежанци и за жертвите на изтезание.

Бежанците, получили статут, трудно могат да се ползват от финансираните от Здравната каса услуги: за да бъде получена медицинска помощ от какъвто и да е вид, човек трябва първо да

бъде регистриран като пациент при личен лекар, тоест общопрактикуващ лекар. Само личните лекари имат право да изписват рецепти или да дават направление. Така че и здравноосигурените не могат да получат медицинска помощ без личен лекар.

Разказите на служители на “Глас в България” и “Лекари без граници” съвпадат в оценката си, че това представлява голямо препятствие по множество причини: пациентските списъци на общопрактикуващите лекари са ограничени, така че някои лекари нямат повече свободни места, които да предоставят на бежанци. При това роля играят както предразсъдъците и задръжките, така и опитът, че бежанците не остават на едно място, ами продължават бягството си. В тези случаи личните лекари трябва да се справят със значително количество административна и бюрократична работа, за да освободят отново мястото в списъка. За да избегнат този риск, те не приемат и бежанци в списъците си. БСБМ докладва за направена анкета, според която от 130 запитани общопрактикуващи лекари, едва 4 са готови да приемат бежанци в списъците си. Недостатъчни езикови познания и липсата на информация за българската здравна система още повече утежняват достъпа до нея.

Така че дори бежанците със статут, които страдат от тежки заболявания, често не могат да получат помощ в България и са изложени на значителни рискове за здравето си.

4. Системни пропуски

Регламентът Дъблин III⁸³ установява критерии и механизми за определяне на компетентната страна членка за разглеждането на молбата за убежище в Европа. Въпреки че всяка страна членка е свободна да поеме администрацията, отговорността за разглеждането на молбата за убежище се определя съгласно установените критерии по Дъблин III, ако държавата-членка не се възползва от правото си на самостоятелно вземане на решение⁸⁴. Ако дадено лице, търсещо убежище, подаде молба в неотговорна по упоменатите критерии държава членка, наредбата Дъблин III предвижда подаването на молба за прием към отговорната такава.

Ако дадена страна членка изрази съгласието си да приеме кандидата (или не отговори на молбата му), той може да се противопостави въз основа на правото на Европейския съд за правата на човека (ЕСПЧ) и на Европейския съд според регламента Дъблин-II-VO. Тогава кандидатът трябва да посочи такива *системни пропуски* на процедурата за получаване на

⁸³ Заповед (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на съвета от 26.06.13 за установяване на критериите и процедурите за определяне на компетентната страна членка за разглеждането на молба за международна защита, подадена от гражданин на трета страна *Drittstaatsangehörigen* или от лице без поданство в някоя от страните членки, Официален вестник на Европейския съюз №. L 180 стр. 31

⁸⁴ Чл. 17 (1) Дъблин III

убежище и условията за предоставянето му на лица в тази държава членка, които да дават сериозни и потвърдени с факти основания да се смята, че лицето действително е застрашено от нечовешко или унизително отношение по смисъла на чл. 4 от Хартата на основните права на Европейския съюз (Харта на основните права на ЕС)⁸⁵ ⁸⁶. Чл. 3(2)2 на регламента Дъблин III изрично предвижда, че държавата членка, започнала проверка по установяване на отговорността за лицето, продължава тази проверка, ако са налице сериозни основания да се счита, че в процедурите по получаване на убежище и в условията за прием на кандидата за убежище в другата страна членка са налице системни слабости, които биха го поставили в риск от нечовешко или унизително отношение по смисъла на чл. 4 от Хартата на основните права за ЕС. Чл. 3(2)3 от Дъблин III в крайна сметка определя, че отговорността се пада върху проверяващата страна членка, ако трансферът в действително отговорната страна членка не може да бъде предприет и ако допълнителни потенциално отговорни страни не могат да бъдат разпознати. В основата на Общата европейска система за убежище, към която принадлежи особено и Дъблинската конвенция, е залегнало предположението, че всеки кандидат се третира съгласно изискванията на Хартата на основните права на ЕС, на Конвенцията за статута на бежанците (Женевска конвенция)⁸⁷ и Европейската конвенция за защита на правата на човека (ЕКЗПЧ)⁸⁸ във всички страни членки. Поради това, най-напред е валидно предположението, че на лицата, търсещи убежище в някоя от страните членки, се полага отношение, отговарящо на изискванията на Хартата на ЕС за основните права, на Женевската конвенция и ЕКЗПЧ.

Предположението, залегнало в основата на „принципа на взаимното доверие“⁸⁹, и по-специално на „идеята за нормативно уверение“⁹⁰, се счита за недействително, когато на страната членка „не може да не е известно“, тоест съществува сериозен риск процедурата по осигуряване на убежище, включително и на условията за прием в компетентната страна членка, да бъде придружена от толкова основни системни недостатъци, че кандидатите за убежище, трансферирани натам, да са застрашени от нечовешко или унизително отношение по смисъла на

⁸⁵ Харта на основните права на Европейския Съюз, Официален вестник на Европейския съюз C 83/389 от 30.03.10

⁸⁶ ЕСПЧ, решение от 21.01.11, послепис, C-411/10 и C-492/10, Ново списание за административно право [нем. *Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht*] 2012, 417; решение от 10.12.13, Абдуллахи, C-394/12, Ново списание за административно право (NVwZ) 2014, 208

⁸⁷ Женевска конвенция за бежанците от 28.07.51, BGBl. II 1953, стр. 559.

⁸⁸ От 04.11.50, *Bundesgesetzblatt* (BGBl) II 1952, стр. 685, попр. стр. 953, във формулировката от публикуването от 20.10.10, BGBl. II стр. 1198.

⁸⁹ Европейски съд, решение от 21.12.11, C-411/10 и C-293/10, Ново списание за административно право [нем. *Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht*] 2012, стр. 417; същ. решение от 14.11.13, C-4/11, NVwZ 2014, стр. 129.

⁹⁰ Федерален конституционен съд, решение от 14.05.96, 2, досиета на Конституционния съд 1938/93 und 2315/93, Решенията на Конституционния съд 94, стр. 49 = изд. *Neue Juristische Wochenschrift* 1996, стр. 1665.

чл. 4 на Хартата на основните права на ЕС.⁹¹

За системни пропуски се считат такива, които са заложи в системата на една национална процедура за предоставяне на убежище и поради това обективно и предвидимо засягат не само в единични, ами в многобройни случаи, кандидати за убежище или определени групи от тях. Други такива системни пропуски са онези, които правят системата отчасти неработеща при реалното им прилагане на практика – тези трябва да бъдат установени емпирично.⁹²

Тълкуването на белезите на фактическия състав на чл. 4 от Хартата на основните права на ЕС се случва съгласно чл. 52 (3) 1 на Хартата за основните права на ЕС⁹³, включително разясненията към него, заедно с чл. 6 (1) 3 от Договора за Европейския съюз⁹⁴, по чл. 3 ЕКЗПЧ. Според правораздаването на ЕСПЧ⁹⁵, отношението към дадено лице се счита за нечовешко, когато то унишлено трае в продължение на часове и предизвика действителни телесни наранявания или тежки физически или психологически страдания. Отношението се счита за унизително тогава, когато то унижава лицето и показва липса на уважение към човешкото му достойнство или намалява последното, или когато отношението предизвиква чувства на боязън, страх или малоценност, които са в състояние да пречупят способността на лицето за оказване на морална или психическа съпротива. Отношението/злоупотребата трябва да достигне минимална степен на суровост, за да попадне в областта на защита на чл. 3 ЕКЗПЧ. Въпреки това, нейната оценка е относителна, тоест зависи от обстоятелствата на случая, най-вече от продължителността на отношението и неговото физическо и психологическо въздействие, както и, понякога, от фактори като пол, възраст и здравословното състояние на жертвата. По този начин, отделните пропуски или някое малко нарушение на правните изисквания на ЕС не са достатъчни. Така чл. 3 от ЕКЗПЧ не може да се тълкува в смисъл, че той задължава страните да предоставят жилище на всяко лице в рамките на своята суверенна територия. Чл. 3 на ЕКЗПЧ не постановява и общовалидно задължение за осигуряване на финансова подкрепа или на определен стандарт на живот на бежанците.⁹⁶ От друга страна, минималните стандарти за прием на кандидати за убежище в страните членки, посочени в директивата⁹⁷ за прием на кандидати за убежище, следва да се

⁹¹ Европейски съд, решение от 21.12.11, пак там.

⁹² Срвн. Bank/Hruschka, Гер решение на Европейския съд за трансфери към Гърция и техните последици за дъблинската процедура (не само) в Германия, Списание за чуждестранно право и чуждестранна политика [ZAR] 2012, стр. 182; Висш административен съд Райнланд-Пфалц, решение от 21.02.14, 10 A 10656/13, юрид.

⁹³ Официален вестник на Европейските общности, С 303/17 от 14.12.07.

⁹⁴ От 07.02.92, Официален вестник на Европейските общности, С 191, стр. 1, последно променено от чл. 1 на Лисабонския договор от 13.12.07, Официален вестник на Европейските общности. С 306, стр. 1, попр. Официален вестник на Европейския съюз 2008, С 111, стр. 56, и Официален вестник на ЕС 2009 С 290, стр. 1)

⁹⁵ Решение от 21.01.11, 30969/09 (M.S.S.), EuGRZ 2011, 342

⁹⁶ ЕСПЧ, решение от 21.01.11, пак там, същ.: съдебно решение от 02.04.12, 27725/10, Мохаммед Хюсейн, наред с другото, срещу Холандия и Италия, Списание за чуждестранно право и чуждестранна политика 2013, стр. 336.

⁹⁷ Директива 2013/33/EU на Европейския парламент и съвет от 26.06.13 за установяване на норми за прием на

съблюдават.

Докато тече процедурата за предоставяне на убежище, бежанците трябва имат възможност да разполагат с необходимите средства за разумното задоволяване на елементарни човешки потребности (като например настаняване, прием на храна и хигиенни нужди). Като база за сравнение се посочват чл. 17 и 18 на директивата за прием, заедно с регламентираните в нея временни възможности за ограничение на моментния недостиг в настаняването и задължението, в тези случаи също да бъде подсигурано задоволяването на елементарните човешки нужди.⁹⁸ Тези елементарни човешки нужди на търсещите убежище лица, за задоволяването на които трябва да бъдат осигурени условия, са характерни не само за особено уязвимите лица, като семейства или самотни родители с малки деца или болни, изискващи особени медицински грижи, но и за всички търсещи убежище лица, следователно също за самостоятелни, млади и в добро здравословно състояние лица от мъжки пол. Те също трябва да бъдат защитени в илюстрирания размер от бездомност, недохранване, насилие и нездравословни условия в квартирите. Ако не са осигурени минималните услуги за осигуряване на съществуването, които съгласно директивата за прием им се полагат, е налице нечовешко или унизително отношение.

Размерът на прогнозата за наличие на толкова съществени недостатъци може да се определи като значителна вероятност. По този начин, предположението за системни недостатъци служи като предпоставка за това, че смущенията в процедурата по получаване на убежище или в условията за прием в отговорната страна членка са толкова дефицитни, че може да се приеме, че в страната-членка вероятността е значителна, търсещите убежище в конкретния, единичен случай да са застрашени от нечовешко или унизително отношение.⁹⁹ На обобщаващата, квалифицирана – не изцяло количествена – оценка на всички обстоятелства, които предполагат наличието на такива дефекти, трябва да бъде придадена по-голяма тежест от тази на противоречащите им факти, т.е. трябва да е налице достатъчно сигурно обосновано заключение, че многократно се стига до нарушения на гореупоменатите основни права.¹⁰⁰

лица, които кандидатстват за международна закрила, Официален вестник на ЕС L 180, стр. 96. Тази директива трябва да се приложи до 20.07.15. Понастоящем валидната директива 2003/09/EG на съвета от 27.01.03 за установяване на минимални стандарти относно приемането на лица, търсещи убежище в държавите-членки, не съдържа принципно по-строг регламент.

⁹⁸ Срвн. Висш административен съд за Северен Рейн-Вестфалия, решение от 07.03.14, 1 A 21/12.A, юрид., припомняйки решенията на ЕСПЧ от 21.101.11 и на Европейския съд от 27.02.14.

⁹⁹ Федерален административен съд, съдебно решение от 19.03.14, ФАС 10 В 6.14, юрид.

¹⁰⁰ Срвн. Административен съд за Баден-Вюртемберг, решение от 10.11.14, A 11 S 1778/14, юрид.; Висш административен съд за Северен Рейн-Вестфалия, решение от 07.03.14, пак там; ВАС Саксония-Анхалт, съдебно решение от 14.11.13, 4 L 44/13, юрид.; ФАС, решение от 20.02.13, ФАС 10 С 23/12, Решенията на ФАС 146, стр. 67; ВАС за Рейнланд-Пфалц, пак там, юрид.

Дори ако някои дефицити, засягащи отделни точки, не водят до „неизправност на цялата система“, те все пак биха могли да илюстрират значителни системни недостатъци, които възпрепятстват репатрирането.¹⁰¹ Така че, не неизправността на цялата система е от такова значение, а това, дали един заложен в системата недостатък има голяма вероятност да доведе до нечовешко и унижително отношение. Това би могло да се определи посредством наличния набор от знания относно ситуацията на кандидатите за убежище и завърналите се по Дъблин. Подходящи методи за добиване на представа за функционирането на системата за политическо убежище в другата отговорна страна членка, са най-вече редовните и съответстващи си доклади на (международни) неправителствени организации, текстове от Върховния комисар на ООН (ВКБООН) за бежанците, но също и докладите на Комисията.¹⁰² Тук особено важни са документите, издадени от службата на ВКБООН, тъй като ролята, отредена ѝ от Женевската конвенция, също следва да се съблюдава при тълкуването на наредбите на Европейското законодателство за убежището.¹⁰³ Освен това, не бива да се пренебрегват и разказите и опитът на търсещите убежище, както и на придружителите им, доколкото те издържат на критична оценка. Дори да не доказват системни недостатъци по смисъла на статистическия метод за определяне на вероятност, тези разкази представляват опорни точки за това, доколко законодателните и административните изисквания се прилагат в действителност и дали фигурират само в писмен вид. Проверката на „системните недостатъци“ е идентична с проверката на фактите на отличителната за Дъблин-III „нормативно уверение“. Затова единичните съдби, които насочват вниманието към многобройните недостатъци на ситуацията в страната член на Дъблин, непременно имат особена тежест, въпреки че не са насочени основно към цялостния системен анализ.¹⁰⁴

Българската система за убежище и прием показва системни недостатъци, поради които предположението, че при връщане има опасност бежанците да са изложени на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 4 на Хартата на основните права на ЕС, изглежда основателно.

Както беше посочено горе и онагледено чрез описанието на единични съдби, практиката в България не отговаря на изискванията на директивата по приема на ЕС. На бежанците не се осигуряват услугите от общ интерес, които по право им се полагат според директивата по приема. Съгласно решението на Европейския съд¹⁰⁵, от „най-малкото нарушение“ или от „всяко

¹⁰¹ Това административният съд в Бавария недооценява в решението от 29.01.15, 13a B 14.50039.

¹⁰² Европейски съд (Голяма камара), решение от 21.12.11, C-411-10, наред с други, RN 90 und 91, NVwZ 2012, стр. 417; ЕСПЧ, решение от 21.01.11, пак там, NVwZ 2011, стр. 413.

¹⁰³ Европейски съд, решение от 30.05.13, C-528/11, RN 44, NVwZ-RR 2013, стр. 660.

¹⁰⁴ В това отношение Баварският административен съд бърка, пак там, RN 41.

¹⁰⁵ Европейски съд, от 21.12.11, C-411/10 и C-493/10, RN 84 и 85.

нарушение“ срещу отделните разпоредби на директивите по процедурата за предоставяне на убежище¹⁰⁶ или по приема не произтича последицата, че страната-членка, в която е подадена молбата за убежище, би била възпрепятствана да премести кандидата в първоначално посочената страна. Въпреки това обаче, такъв е случаят, когато има сериозни основания за опасенията, че „при процедурата по убежището и условията на прием на кандидати за убежище в компетентната страна членка са налични системни недостатъци, които предполагат нечовешко отношение и унижения“¹⁰⁷. Наличието на такива системни недостатъци на условията на прием за кандидати за убежище се потвърждават в България. При всички случаи, натрупването на нарушенията, както и фактът, че са засегнати всички области на системата за прием – от редовното арестуване през дефицитното снабдяване и здравеопазване до липсата на образование – в положение, в което търсещите закрила са зависими от подкрепата на страната, която в действителност, обаче, им отговаря с институционно безразличие¹⁰⁸, доказват нечовешкото и унижително отношение по смисъла на чл. 4 от Хартата на основните права на ЕС.

То произтича от:

- генералното задържане при влизането и от обстоятелствата и условията на задържането,
- условията на живот в съоръженията за подслоняване,
- недостатъчната медицинска грижа,
- липсата на училища или други образователни програми,
- липсата на възможности за заетост,
- липсата на грижа за особено уязвими лица като непълнолетни, хора с увреждания, възрастни хора, бременни жени или самотни родители и лица, които са станали жертва на изтезания, изнасилване или други тежки форми на психологическо, физическо или сексуално насилие.

4.1. Защита на уязвимите групи

Горепосочените доклади и описания показват ситуация, която не е справедлива спрямо т. нар. уязвими хора. В чл. 21 директивата по приема изисква, като общ принцип, разглеждането на особената *"ситуация на уязвими лица като непълнолетни, непридружени непълнолетни, лица с увреждания, възрастни хора, бременни жени, самотни родители с непълнолетни деца, жертви на трафик, лица с тежки физически заболявания, хора с психични разстройства и лица, които са били подложени на изтезания, изнасилване или други тежки форми на*

¹⁰⁶ Директива 2013/32/EU на ЕП и съвет от 26.06.13 за общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила, Официален вестник на ЕС 180/60

¹⁰⁷ Европейски съд, пак там, RN 86.

¹⁰⁸ Срвн. ЕСПЧ от 21.01.11, 303696/09, RN 253.

психологическо, физическо или сексуално насилие". Чл. 22 до 25 на директивата по приема съдържат отделни разпоредби за оценка на ситуацията и на работата с уязвими лица.

В България липсват дори наченки на спазването на тези изисквания.

По-голямата част от потърпевшите са сирийски граждани са избягали от гражданската война. Някои от тях са преживели насилие от първа ръка, повечето са го съпреживели в непосредствения си семеен кръг, всички те са загубили собствеността си, всички те са потърпевши от събитията в гражданската война. В следствие на обстоятелствата на бягството много от тях са болни, както физически, така и психологически. Въпреки това, в България не получават особена помощ, какво остава за необходимото в нередки случаи медицинско обслужване. Във връзка най-вече с този кръг от хора е потвърдено наличието на системни недостатъци.

4.2. Предпазни мерки/пояснения преди евентуални репатрации

Дори ако Федералната служба и съдилищата вземат като отправна точка преценката, че системни недостатъци липсват, репатриранията към България не са безпроблемно допустими. §36а от Закона за процедурите по убежище разрешава репатрацията в сигурна трета страна по смисъла на §26а от Закона за процедурите по убежище, или в компетентната страна, съгласно Дъблин III (§27а Закон за процедурите по убежище) само тогава, когато е сигурно, че репатрацията може да се проведе. Случаят не е такъв не само тогава, когато са налице системни недостатъци в т. нар. целева държава, но също и тогава, когато в поединични случаи са налични пречки за депортирането или има причини за присъждане на статут на търпимост. Според правораздаването на административните съдилища и на Федералния конституционен съд¹⁰⁹, искането за спиране на депортирането по законови причини според §60а(2)1 от Закона за пребиваването във връзка с чл. 2(2)1 на Основния закон на Федерална република Германия, е възможно тогава, когато съществува конкретен риск здравословното състояние на чужденеца да се влоши съществено или животът му да бъде застрашен в следствие на депортирането. Това включва и случаите, при които е невъзможно този риск да бъде изключен или намален чрез съответни мерки. Тези предпоставки не са изпълнени само тогава, когато и докато чужденецът, без да е застрашено здравето му, не е годен за транспортиране (неспособност за пътуване в тесния смисъл), но и тогава, когато депортирането като такова – извън транспортния процес – представлява значителна и конкретна заплаха за здравето на чужденеца (неспособност за пътуване в широкия смисъл). Освен тази вътрешнодържавна пречка за изпълнение, трябва обаче допълнително да се съблюдават т. нар. пречки, отнасящи се до държавата дестинация.

¹⁰⁹ Федерален конституционен съд от 17.09.14, 2, досиета на Конституционния съд, 1795/14

Федералният конституционен съд твърди: „За разлика от репатрациите в родината им, при депортирането в сигурни трети страни, засегнатите бежанци не биха могли нито редовно да прибегват до помощта на роднини, нито до социална мрежа, докато търсят къде да се настанят за времето непосредствено след завръщането си. Съществуват ли (...) по данни на доклади на международно признати организации за защита на бежанци или на Министерството на външните работи солидни индикации за наличието на ограничения на капацитета за настаняване на репатрирани чужденци в сигурна трета страна, трябва компетентното германско ведомство за депортирането да се съобрази с това по подходящ начин.“¹¹⁰ Ако при това са засегнат и „споменатите особено важни основни човешки права от чл. 2(2)1“ и от „чл. 6(1) от Конституцията на ФРГ, както и аспектът за целостта на семейството и благосъстоянието на децата, който трябва да бъде особено съблюдаван при изпълнението на трансфери“¹¹¹, то тогава „във всички случаи [се налага], съгласувано с властите на държавата дестинация, при депортацията на семейства с новородени и малки деца, включително до тригодишна възраст, да се гарантира, че при предаването му на съответната служба семейството ще получи сигурно настаняване, за да бъде изключена конкретна заплахата за здравословното състояние на тези особено зависими от родителите си деца, в описания смисъл“¹¹².

В решението си от 4-ти ноември 2014 година¹¹³ Европейският съд по правата на човека забранява депортирането в Италия на семейна двойка с шест деца на възраст между две и дванайсет години. Значителен брой върнати лица, търсещи убежище, живеят там, без да са настанени, или в пренаселени структури в нездравословна и агресивна среда, поради което в случая отговорните швейцарски власти били длъжни да се допитат до италианските власти и да се уверят, че семейството е настанено в условия, отговарящи на възрастта им и че целостта на семейството е запазена. Депортирането било отказано поради забраната на опасността от нечовешко отношение според чл. 3 на ЕСПЧ.

Въпреки че решенията на Конституционния съд и ЕКЗПЧ пряко засягат семейства с малки деца, те могат да се прилагат за всички "особено уязвими лица" по смисъла на чл. 21 на директивата по приема. За всички тях трябва да се съберат най-малко съответните уверения за „издръжливост“.

Тук не е достатъчно само декларация от общ характер, дори тя да е издадена „обвързващо“ от съответното министерство¹¹⁴. Необходимо е конкретно и индивидуално становище, което трябва

¹¹⁰ ФКС, пак там.

¹¹¹ ФКС, пак там.

¹¹² ФКС, пак там.

¹¹³ ЕСПЧ от 04.11.14, 29217/12, Таракхел

¹¹⁴ Срвн. Конституционен съд Гьотинген от 26.02.15, 3 В 83/15

да съдържа повече подробности около конкретните условия, къде точно ще бъдат настанени конкретните лица и евентуално кои от необходимите помощи ще получат. Както гласи ЕКЗПЧ¹¹⁵, трябва да се предостави „достатъчно подробна и надеждна информация относно конкретното съоръжение, материалните условия на прием и запазване на семейната цялост“; условията на настаняването трябва да са конкретно илюстрирани.¹¹⁶

Разбира се, че минималните стандарти на директивата за прием също трябва да са изпълнени. Това не е реално постижимо в България, поради принципно нестабилното ѝ състояние.

Защото и докато това не е постижимо, към България не трябва да се прехвърлят преди всичко уязвимите лица, нуждаещи се от специална защита.

4.3. Искане на убежище в България

Най-често Федералната служба за миграцията и бежанците проверява подадената молба за закрила към страната на произход. Престоят в България е дотолкова от значение, доколкото чрез него може да се изключи компетентността на Германия, и на бежанеца да се откаже съдържателна проверка на причините за бягството от страната на произход.

Дъблинската система обаче не възпрепятства проверката за нарушаване на човешките права от страна на България. Ако засегнатото лице в отделен случай е претърпяло нападения, би следвало да се направи проверка за възможно нарушение на чл. 3 от ЕКЗПЧ във връзка с §60 V и VII от Закона за пребиваването.

5. Бежанци с получен статут в България

Относително голяма част от търсещите убежище в България получават статут. През 2014 статут на закрила са получили 7.000 души. За същия период от време са били регистрирани 11.080 търсещи убежище. Тези, които са получили статут на убежище, не могат да заведат нова молба за убежище според законодателството на Конституционния съд в Германия¹¹⁷. Този, на когото е бил присъден бежански или хуманитарен статут в България, не го грози опасността да бъде депортиран в страната му по произход.

Държавната агенция по миграция и бежанци (ДАМБ) редовно заплашва с депортация към България. Обикновено обаче не става дума за прилагане на правилото по Дъблин-III-VO, а по-

115 ЕСПЧ от 04.11.14, пак там.

116 Швейцарският ФАС в своето решение от 12.3.2015, AZ.: E-6629/204.

117 ФАС от 16.06.14, ФАС 10 С 7.13, и от 13.02.14, ФАС 10 С 6.13.

скоро за обратно преместване по немско-българските спогодби за експулсиране.¹¹⁸ ДАМБ и Агенцията по чужденците обикновено изхождат от допустимостта на репатрирането към България. Но и в този случай Забраната на жестоко и унижително отношение от чл. 3 на ЕКЗПЧ би могла да предотврати връщането към България.

Тъй като процедурата за получаване на убежище е приключила и засегнатите вече са получили статут в България, регламентът за престоя и условията на живот там не се ръководят от рамката за прием, а по-скоро за този кръг от лица са важни разпоредбите от квалификационната директива¹¹⁹, в чиято 12-та глава са показани минималните условия за живот.

5.1. Без необходимост от проверка за системни пропуски

От това следва, на първо място, че законовата уредба, според която само системните пропуски на ниво човешки права могат да противодействат на решение за репатриране, в случая не може да бъде приложена. Тази юрисдикция цели единствено да не анулира целта на Dublin-III-VO, т.е. бързото решение от страна на страната-членка, отговорна за проверката на молбата за убежище – както би било според съдилищата, ако би се допуснала единична проверка на всеки от случаите.¹²⁰ Ако обаче отговорността е изяснена и решение по случая е било взето, тази гледна точка няма отношение към процеса. Тъй като вземането на решение за статут има задължителен характер в твърде ограничена степен за останалите страни членки – тоест само дотолкова, доколкото забранява депортацията в страната-преследвач (страната на произход) – затова и няма задължителна основа, която да предотврати разглеждането в отделния случай за спазването на човешките права. Проверката за системни пропуски, която би предотвратила депортацията на лицето със закрила, в този случай не е необходима.

5.2. Нарушение на човешките права в единичните случаи

В отделния случай би трябвало да се провери, дали засегнатия го грози индивидуална заплаха във връзка с човешките му права, която би била аргумент срещу депортацията му.

На национално ниво правилото за това се определя от §60 V от Закона за пребиваването, във

¹¹⁸ Споразумение за приемането и транзитното преминаване на лица (споразумение за реадмисия) от 07.03.06, Федерален държавен вестник [Bundesgesetzblatt]. 2006 част II №. 8, стр. 259.

¹¹⁹ Директива 2011/95/EU на Европейския парламент и на Съвета от 13.12.11 за нормите за признание на членове на трети страни или лица без гражданство, подали молба за международна закрила, за единен статут за бежанци или лица с право на хуманитарна закрила и за съдържанието на присъдената закрила, офиц. регистър L 337, стр. 9).

¹²⁰ Европейски Съд от 21.12.11, пак там.

връзка с §60 VII 1 от същия. Според него, връщането е недопустимо тогава, когато има опасност от нарушение по смисъла на чл. 3 от ЕКЗПЧ или е налице конкретна заплаха за живота.

Както е описано по-горе, нарушение на човешките права по смисъла на чл. 3 ЕКЗПЧ може да бъде налице и когато няма достатъчно добри условия за живот в някоя от страните членки. Действително, чл. 3 от ЕКЗПЧ не изисква осигуряването на жилище за всички, предоставянето на финансова подкрепа на бежанците или осигуряването на определен стандарт на живот.¹²¹ Той обаче защитава от принудата да живееш в продължение на месеци без закрила или перспектива и в екстремна бедност, както и от невъзможността да удовлетвориш основни потребности като храна, хигиенни артикули или настаняване. Основните критерии за релевантни нарушения на човешките права трябва да бъдат снети от отделните изисквания, които правно обвързват определената страна членка.¹²² При търсещите убежище това са минималните стандарти по директивата за прием.

За лица с международен статут на закрила обаче няма такива изисквания, които да обвързват другите страни членки. Квалификационната директива съдържа обвързващи изисквания само за страната, в която е била подадена молбата за закрила. Липсва обаче норма, отговаряща на Dublin-III-VO, която да прави обвързващ резултата от проверката на правото на защита, както и произхождащите от това последици за останалите страни членки на ЕС. Ситуацията е парадоксална: европеизирани са отговорността, процедурата за издаване на статут и условията за прием – резултатът от тази проверка обаче има действие само на национално ниво. Все едно присъда на отговорния районен съд в Хамбург да подлежи на изпълнение единствено там, но никъде другаде в Германия.

Този пропуск в европейската система за убежище обаче не означава, че европейските изисквания на квалификационната директива, формулираща правните последици от правото на убежище, са съвсем без значение. Макар и непосредственото им влияние да се изразява първоначално само върху държавата, която е присъдила правото на убежище, те са еднозначни за начина, по който трябва да бъдат третирани лицата с право на убежище според схващането на разпоредителя, т.е. на Европейския парламент и Съвет. В изложението на факти се подчертава на няколко места (напр. номер 5, 9, 10 и 12) целта за по-силно напасване на съдържанието на международната закрила на по-високо ниво. Освен това, чл. 1 от квалификационната директива назовава като основна цел полагането на съдържанието на закрилата, която ще бъде присъдена. Затова и изложените в VII-а глава минимални условия не могат да бъдат пренебрегнати, когато статутът на закрила е присъден от друга страна членка. Правната позиция на лицето със статут на

¹²¹ ЕКЗПЧ от 21.01.11, пак там, също от 02.04.13, 27725/10, Списание за чуждестранно право и чуждестранна политика 2013, стр. 336.

¹²² Срвн. Народен съд, Баден-Вюртемберг, присъда от 10.11.14, А 11 S 1778/14, юрид.

закрила трябва да бъде съблюдавана, доколкото е възможно, и в другата страна членка, при прилагане на националното право. Щом става дума за въпроса за депортация към първата страна членка на ЕС, то тогава трябва да бъде взето предвид евентуалното погазване на условията в квалификационната директива. Такова нарушение би могло – в зависимост от ситуацията при неспазване на минималните условия по директивата за прием – да стане опорна точка при установяване на погазване на човешките права.

На лицата със статут трябва да бъдат отредени необходимите помощи, с които задоволяването на елементарните им основни потребности (като например от настаняване, снабдяване с храна и осигуряването на хигиенни условия) да бъде достъпно и възможно. За основа важат преди всичко чл. 26 от квалификационната директива (достъп до пазара на труда), чл. 29 (получаване на социална помощ), чл. 30 (достъп до медицинско обслужване), чл. 32 (достъп до жилищно настаняване). Директивата конкретизира по този начин защитената по чл. 3 област от ЕКЗПЧ. Така в присъда от 10.11.14 на Висшия административен съд в Баден-Вюртемберг се твърди по отношение на директивата за прием: *“Тези нормативни правни разпоредби на Съюза до някаква степен припокриват основните – по-скоро занижени – международни стандарти на защита по чл. 3 на ЕКЗПЧ, и ги прецизират според разбирането на Европейския съд по правата на човека. Последствие от това е, че конкретните изисквания за винаги кумулативно установяемата тежест на лошото отношение трябва да се занижат. Също така, не бива да се губят от поглед важащите за мнозинството от местното население стандарти.”*¹²³

Дори когато разпоредбите по квалификационната директива на другите страни членки като предоставили защитата да не могат да представляват непосредствена нормативна обвързаност, те все пак дефинират съдържанието на закрилата на човешките права и с това заслужават внимание. За основа на прогнозата важи “значителната вероятност”. Когато обаче засегнатият, както често се случва, вече е станал жертва на унижително и незачитащо човешките му права отношение в България, то това е сериозна насока по чл. 4(4) на квалификационната директива, че за него съществува действителна опасност от повторно претърпяване на вреда.

При реалната ситуация в България, както е описана по-горе, е почти невъзможно за лице с убежище да намери сигурно настаняване. Същото важи и за работното място. Няма интеграционна програма. Достъпът до медицинското обслужване е несигурен и с празноти, лекарства и психологическа помощ също не са налице. Езикови курсове – ако въобще има такива – са в най-добрия случай предоставени по базов начин в приемателните центрове. За лица, вече получили статут, такива не съществуват. За да бъдат обаче допуснати до училище, децата трябва да са преминали през цял езиков курс. Професионалната преквалификация или признанието на

123 Народен съд, Баден-Вюртемберг, присъда от 10.11.14, пак там.

вече наличната такава не съществуват. За всички лица рискът от бездомност и изпадането във вегетативно състояние на бедност и мизерия е реален.

На базата на кризисната социално-икономическа ситуация в България, която засяга и местното население, не може да се очаква подобряване на положението на бежанците. Нито един бежанец в България няма реален шанс да се достигне екзистенциалния минимум. Така депортацията на лица, получили статут в България, е в нарушение на чл. 3 от ЕКЗПЧ, както и, на национално ниво, срещу §60(5) от Закона за пребиваване. При болните и уязвими хора освен това съществува в особена степен конкретна заплаха по смисъла на §60(7)1 от Закона за пребиваване.

5.3. Искане: прием

Нещата обаче не могат да спрат дотам, защото установяването на забрана за трансфер, сама по себе си, може да доведе единствено до забрана на депортацията по §60(5) и (7)1 от Закона за пребиваване и, в следствие на нея, до разрешение за пребиваване по §25(3) Закона за пребиваване. Този статут на пребиваване обаче има по-ниска валентност в сравнение с този по §25(2) от Закона за пребиваване: не всички социални услуги могат да бъдат ползвани без наличието на допълнителни условия, като в това число влизат детските и образователни надбавки. Също така събирането на семейства е по-трудно в сравнение с това при лицата със статут на убежище.

Тъй като обаче при засегнатите вече е установено качеството на бежанец или значима щета по смисъла на международните стандарти за закрила и това решение предотвратява повторното взимане на решение от Германия¹²⁴, то тези лица не могат да се ползват от правата от квалификационната директива. Защото от присъдения някому бежански статут има малко полза в Германия – единственото, което предотвратява, е депортацията в страната-преследвач. Той обаче не действа като решение за статут и няма всеобхватно обвързващо действие за ФРГ. По-скоро неговото действие се отнася до защитата от депортация към страната на произход, без за това да е нужно провеждането на повторна процедура за признаване на лицето.¹²⁵ Затова и засегнатите не могат да се ползват от правата, полагащи им се според присъдения им статут.

От една страна, правото в ЕС не постановява обвързващо действие на решенията, взети в различни страни членки. Това обаче е предпоставка за пропуск, който не може да бъде приет от гледна точка на човешките права: защото онези, при които условията за присъждане на бежански статут са налице, както и онези, заплашени от сериозни щети по смисъла на чл. 15 от

¹²⁴ ФКС, пак там.

¹²⁵ Срвн. ФКС от 16.06.14, пак там.

квалификационната директива, би трябвало също да могат да се ползват от правните последици от VII-а глава на квалификационната директива. Макар и тази директива да не подsigурява изискването за свободно определяне и сменяне на местожителството и работата между страните членки, тя не съдържа и норма, която да постановява, че защитата се ограничава единствено в рамките на присъждащата статута страна. Такъв тип правило не би било съвместимо и с Женевската конвенция за бежанците. Ако депортацията в страната, която е установила необходимостта от закрила, не е възможна, допустима или не се извърши, то засегнатият би трябвало да може да се ползва от правата по квалификационната рамка и във втората страна. Тъй като повторната проверка [на решението за статут, бел. прев.] отпада според Конституционния съд¹²⁶, то правните последици са, че решението за статут, взето от другата страна членка на ЕС, трябва да бъде вприето. Защото Германия е длъжна да спазва изискванията по квалификационната директива – който има право на закрила, би трябвало да може да се ползва и от последващите от статута си права.

Към момента няма еднозначно правило в Закона за пребиваване или в Закона за убежището, което да постановява това. В §73а от Закона за процедурите по убежище е регламентирана само загубата на чуждестранно признание за убежище, докато безмълвно се предполага приемането на лицето-бежанец.¹²⁷ Според §11 на приложението към Женевската конвенция, отговорността за приемането, пребиваването и издаването на пътнически паспорт на бежанците по Конвенцията се пада на страната, в която бежанецът се е установил легално. Простото приемане на реалното пребиваване не е достатъчно. По-скоро е необходимо установяването на особени отношения на засегнатия и страната-член на Конвенцията, при което, със съгласието на страната, да се постигне затвърждаване на престоя.¹²⁸ Установяването на такива отношения би трябвало да се приветства, когато депортацията към друга страна членка на Съюза е недопустимо от гледна точка на човешките права.

Ратифицираното от Германия споразумение за прехвърлянето на отговорността за бежанците¹²⁹ предполага, че отговорността за вече признат бежанец преминава “след две години от началото действителния и продължителен престой във втората страна”. Ако и останалите условия, назовани в споразумението, са налице, то тогава автоматично се прехвърля отговорността с последицата, че бежанските права са присъдени на лицето. Администрацията би могла и без да спази изричното конституционно правило и при наличието на въпросните условия, да издаде паспорт по Женевската конвенция и да присъди разрешение за пребиваване по §25(2)1 от Закона за пребиваването – поне според разпространената практика, която е в разрез със

¹²⁶ Срвн. ФКС от 16.06.14, пак там.

¹²⁷ Срвн. Hofmann/Hoffmann, Чуждестранно право, § 73а Закон за процедурите по убежище, Rn. 2.

¹²⁸ ФКС 88, 254, 267

¹²⁹ Европейска спогодба за прехвърлянето на отговорността за бежанците от 16.10.80, BGBl. II стр. 2646.

законовите разпоредби.

Ако, както е в случая с България, срещу връщането към нея говорят чл. 3 или 5 на ЕКЗПЧ, §60(5) и (7) от Закона за пребиваването, то тогава законът е предвидил като последица разрешително за пребиваване по §25(3) същия. Не може да се изхожда от това, че съществените пропуски в българската система за предоставяне на убежище ще бъдат преодоленни в близко бъдеще, а освен това става дума и за лица, които по чл. 4(4) от квалификационната директива имат история на “предишно преследване”. За тях повторно връщане не би било допустимо, съответно е адекватно прехвърлянето на отговорност за бежанци с присъден в България статут към Германия да се случи не чак след законовия според Европейското споразумение срок от две години на престой, ами веднага след присъждането на право на пребиваване в Германия.

PRO ASYL настоява за щедър прочит на Европейското споразумение за прехвърлянето на отговорността към бежанците, така че присъденият в България статут да има действие и в Германия.

Независимо от това, желателно е приемането на признати в други страни членки бежанци и лица с хуманитарен статут да бъде законово регламентирано.

PRO ASYL приканва федералното правителство да прояви инициатива на европейско равнище, за да може решенията за статут да бъдат взаимно признавани – също и с оглед на правните последици. На лицата с право на убежище трябва да им бъде признато, както на останалите граждани на Съюза, правото на свободно определяне и сменяне на местожителство и работа.

Източници

Доклади

Amnesty International 2015: *Missing the Point. Lack of Adequate Investigation of hate crimes in Bulgaria* [“Пропускайки същественото. Липса на адекватно разследване на престъпления от омраза в България”]: http://www.amnesty.eu/content/assets/Reports/Missing_the_point_-_FINAL_version_EN_for_print.pdf [февруари 2015] Докладът е публикуван на български език и в Marginalia на адрес: <http://www.marginalia.bg/wp-content/uploads/2015/02/Missing-the-point-final-version-BG-for-web.pdf>

Amnesty International 2014: *The Human Cost of Fortress Europe. Human Rights Violations against Migrants and Refugees at Europe’s Borders* [“Човешката цена на Крепостта Европа: Нарушения на човешките права на мигранти и бежанци по европейските граници”]: <https://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR05/001/2014/en/48cb6136-cefc-4fd0-96cd-cd43b46eb5a8/eur050012014en.pdf> [февруари 2015]

Amnesty International 2013: *Bulgaria must rein xenophobic and racist violence after seven attacks. 2.12.2013* [“България трябва да обуздае ксенофобското и расистко насилие след седем нападения в рамките на един месец”]. <http://www.amnesty.org/en/news/bulgaria-must-rein-xenophobic-and-racist-violence-after-seven-attacks-month-2013-12-02> [февруари 2015]

Bordermonitoring Bulgaria / Hristova, Apostolova, Deneva, Fiedler 2014: *Gefangen in Europas Morast. Die Situation von Asylsuchenden und Flüchtlingen in Bulgarien* [“В капана на европейското блато: Търсеци убежище и бежанци в България”]: <http://content.bordermonitoring.eu/bm.eu--bulgaria-2014--de.pdf> [януари 2015]

Bordermonitoring Bulgaria 2014: *Child beaten at EU border: Brutal “push backs” continue in Bulgaria. 25.4.2014.* [“Дете, бито на границата на ЕС: Бруталните “push backs” продължават в България”] <https://bordermonitoringbulgaria.wordpress.com/2014/04/25/child-beaten-at-eu-border-brutal-push-backs-continue-in-bulgaria/>

Български Съвет за Бежанци и Мигранти: *Мониторингов доклад относно интеграцията на лицата, получили международна закрила в Република България. декември 2014.* www.bcrm-bg.org/docs/monitoring_integration%20refugees_2014-EN.docx [март 2015]

Bulgarian Helsinki Committee and the European Council on Refugees and Exiles 2015: *Asylum Information Database, Country Report: Bulgaria.* [Бежанска информационна база данни, Доклад за страната: България] <http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report->

[download/aida_bulgaria_report_third_update_final_january_2015.pdf](#) [март 2015]

Center for Legal Aid/Voice in Bulgaria and ACET [Център за правна помощ/Глас в България и ACET 2015]: *Vulnerability and Protection: Identifying vulnerable persons among asylum seekers in Bulgaria* [“Уязвимост и закрила: идентификация на уязвими лица сред търсещите убежище в България”]

EASO 2014: *EASO Operating Plan to Bulgaria. Stock taking report on the asylum situation in Bulgaria* [“EACO Оперативен план за България. Инвентаризация на бежанската ситуация в България”]:

<http://www.refworld.org/pdfid/54082ad84.pdf> [март 2015]

ECRI Report on Bulgaria. [“Доклад за България на Европейската Комисия срещу расизма и нетолерантността”] Приет на 19-ти юни 2014. Публикуван на 16-ти септември 2014:

<http://www.refworld.org/docid/541fd0ff4.html> [април 2015]

Eurostat: Eurostat 2014: Молби за убежище и решения на първа инстанция за тях: 2013:

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4168041/5948933/KS-QA-14-003-EN.PDF/3309ae42-431c-42d7-99a3-534ed5b93294>

Human Rights Watch 2014: *Containment Plan. Bulgaria's Pushbacks and Detention of Syrian and Other Asylum Seekers and Migrants* [“Планът за удържане: Българските Pushbacks и задържането на сирийци и други търсещи убежище и мигранти”]: <http://www.hrw.org/reports/2014/04/28/containment-plan> [февруари 2015]

Human Rights Watch 2014: *Bulgaria: New Evidence Syrians forced back to Turkey*. [“Нови доказателства за сирийци, насилствено отпратени към Турция”] <http://www.hrw.org/news/2014/09/18/bulgaria-new-evidence-syrians-forced-back-turkey> [февруари 2015]

Pamporov, A., Vankova Z., and Shishkova, M. (2012): *Where is My Home? Homelessness and Housing amongst Asylum Seekers and Refugees in Bulgaria*. [Пампоров, А., Ванкова, З. И Шишкова, М. (2012): *Къде е домът ми? Бездомност и настаняване сред търсещите убежище и бежанците в България*] <http://www.refworld.org/pdfid/51b57c864.pdf>

- PRO ASYL 2014: *Bulgarien: Brutale “push backs” an der türkischen Grenzen* [“България: брутални “push backs” на границата с Турция”]:

<http://www.proasyl.de/de/news/detail/news/bulgarien-brutale-push-backs-an-der-tuerkischen-grenze/> [февруари 2015]

UNHCR 2014: *UNHCR Observations on the Current Situation of Asylum in Bulgaria April 2014*

[“Наблюдения на ВКБООН върху настоящето положение на убежището в България”, април 2014]:

<http://www.refworld.org/pdfid/534cd85b4.pdf> [януари 2015]

UNHCR 2014: *Syrian Refugees in Europe: What Europe Can Do to Ensure Protection and Solidarity* [“Сирийски бежанци в Европа: Какво може да направи Европа, за да осигури защита и солидарност?”]: <http://www.refworld.org/docid/53b69f574.html> [януари 2015]

50

UNHCR 2013: *UNHCR besorgt über Push-Backs an EU-Außengrenzen* [“ВКБООН загрижен за “push backs” на външните граници на ЕС”]: <http://www.unhcr.de/home/artikel/4e5a8b1769954a522376b02aaa5b0bd4/unhcr-besorgt-ueber-push-backs-an-eu-aussengrenzen.html?L=mdzlldvr> [януари 2015]

Статии от пресата

Al Jazeera, 3-ти март 2015: <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/03/hate-attacks-bulgaria-invisible-crime-150302060433067.html> [март 2015]

Balkan Insight, 28-ми ноември 2014: <http://www.balkaninsight.com/en/article/syrian-refugees-leave-bulgaria-for-german-limbo> [март 2015]

BGN News, 12-ти март 2015: <http://world.bgnnews.com/yazidis-fleeing-isil-beaten-by-bulgarian-police-freeze-to-death-haberi/4231> [март 2015]

France24, 30-ти декември 2014: <http://www.france24.com/fr/20141230-bulgarie-turquie-mur-anti-migrant-immigration-clandestine-syriens-refugies-guerre-cloture-barbeles-europe/> [март 2015]

Jungle World, 22-ри януари 2015: <http://jungle-world.com/artikel/2015/04/51290.html> [март 2015]

Le Courriers des Balkans, 14-ти ноември 2013: <http://balkans.courriers.info/article23629.html> [март 2015]

NDR, 4-ти март 2015: <http://www.ndr.de/nachrichten/schleswig-holstein/Lieber-sterben-als-zurueck-nach-Bulgarien,fluechtlinge1496.html> [март 2015]

Novinite, 1-ви април 2015: http://www.novinite.com/view_news.php?id=167634 [март 2015]

Novinite, 5-ти март 2015: http://www.novinite.com/view_news.php?id=167003 [март 2015]

Novinite, 22-ти януари 2015: <http://www.novinite.com/articles/166101/Mayor+of+Bulgaria%27s+Haskovo+Proposes+Gated+Refugee+Camps> [март 2015]

Novinite, 6-ти януари 2015:

<http://www.novinite.com/articles/165781/Bulgaria+OKs+Return+of+3613+Migrants+from+Other+EU+States> [март 2015]

Novinite, 24-ти октомври 2014:

<http://www.novinite.com/articles/164309/Over+15+000+People+Not+Let+Into+Bulgaria+in+2014#sthash.R7tOmt4c.dpuf> [März 2015]

NZZ, 23-ти декември 2014: <http://www.nzz.ch/international/europa/neuer-grenzzaun-im-suedosten-europas-1.18449791> [März 2015]

The Brussels Time, 30. Dezember 2014: <http://www.thebrusselstimes.com/eu-affairs/refugees-bulgaria-to-extend-its-barbed-wire-fence> [März 2015]

Приложение

Българска Държавна Агенция по Бежанците: Информация за търсещите убежище и взетите решения 01.01.1993 - 28.02.2015

Година	Брой подадени молби	Присъдени бежански статут	Присъдени хуманитарни статутути	Откази	Спрени процедури	Общ брой на решенията
1993	276	0	0	0	0	0
1994	561	0	0	0	0	0
1995	451	73	14	6	28	121
1996	283	144	13	28	132	317
1997	429	145	2	28	88	263
1998	834	87	7	104	235	433
1999	1349	180	380	198	760	1518
2000	1755	267	421	509	996	2193
2001	2428	385	1185	633	657	2860
2002	2888	75	646	781	1762	3264
2003	1549	19	411	1036	528	1994
2004	1127	17	257	335	366	975
2005	822	8	78	386	478	950
2006	639	12	83	215	284	594
2007	975	13	322	245	191	771
2008	746	27	267	381	70	745
2009	853	39	228	380	91	738
2010	1025	20	118	386	202	726
2011	890	10	182	366	213	771
2012	1387	18	159	445	174	796
2013	7144	183	2279	354	824	3640
2014	11081	5162	1838	500	2853	10353
2015	2117	626	41	71	865	1603
Общо	41609	7510	8931	7387	11797	35625

Източник: ДАБ